

ADORAMUS TE

časopis o duchovnej hudbe

Vydáva:

Spolok sv. Vojtecha
pre Hudobnú sekciu Slovenskej liturgickej
komisie pri Konferencii biskupov Slovenska

Predseda redakčnej rady:

Mons. Doc. Vladimír Filo,
biskup, predseda SLK

Podpredseda redakčnej rady:

Mons. ThDr. Anton Konečný
vedúci Hudobnej sekcie SLK

Zodpovedná redaktorka:

PhDr. Iveta Sestrienková

Redakčná rada:

Mons. PhDr. Vincent Malý, Doc. ThDr.
Amantius Akimjak OFS, PhDr. Viera
Lukáčová, CSc., P. Vlastimil Dufka SJ, Mgr.
Júlia Pokludová, Mgr. Peter Ruščin, Mgr.
Peter Sepp, Stanislav Šurin, Mgr. Juraj
Drobný

Vychádza štvrtročne

ako príloha časopisu Liturgia

Distribúcia a prijímanie objednávok:

Katolícke noviny - distribučné oddelenie,
Kapitulská 20, 815 21 Bratislava
tel.: 07/ 44 888 797, 44 871 381,
fax: 07/ 44 871 379

Adresa redakcie:

Klemensova 17,
811 09 Bratislava
tel.: 07/ 52 93 13 97

Grafická úprava a tlač:

Vydavateľstvo M. Vaška
Ružová 22, 080 01 Prešov

Redakcia si vyhradzuje právo úpravy
rukopisov.

Zaslané príspevky nevraciamy.

Časopis neprechádza jazykovou úpravou.

Cena jedného čísla: 35,- Sk

Ročné predplatné: 140,- Sk

Registrácia: MK SR 314/90

ISSN 1335-3292

Podávanie novinových zásielok povolené
pod č. 6 - RP - 12/1998 na pošte Ba 12

OBSAH

Teológia ľudových náboženských piesní	3
<i>ANTON KONEČNÝ</i>	
Sasinkov prínos pre cirkevnú hudbu	7
<i>PAVOL ZEMKO</i>	
Marian Alojz Mayer na tému Historické organy	10
<i>IVETA SESTRIENKOVÁ</i>	
Stretnutia	16
<i>EMESE DUKA-ZÓLYOMIOVÁ</i>	
Notová príloha	17
<i>P. VLASTIMIL DUFKA SJ</i>	
Interpreti liturgickej hudby (2)	25
<i>AMANTIUS AKIMJAK</i>	
Monteverdi - Musica Sacra	29
<i>STANISLAV ŠURIN</i>	
Mikuláš Schneider-Trnavský - Prelúdiá pre organ	30
<i>MÁRIO SEDLÁR</i>	
Antonio Vivaldi - Gloria, RV 589, Magnifikat, RV 610	30
<i>MÁRIO SEDLÁR</i>	
Cantus Choralis Slovaca 1996	31
<i>PETER RUŠČIN</i>	
Francúzska sakrálna hudba v Bratislavskej filharmónii	32
<i>MÁRIO SEDLÁR</i>	
Gospelové festivaly v roku 1999	33
<i>JURAJ DROBNÝ</i>	
Recenzie	35
<i>JURAJ DROBNÝ</i>	
Festivaly duchovnej hudby v roku 1999	37

Snímky na prednej a zadnej strane obálky: Brigita Haászová

ROK KREŠŤANSKEJ KULTÚRY NA SLOVENSKU NÁS VYZÝVA — K ČOMU?

Iste už viete, že Konferencia biskupov Slovenska a Ekumenická rada cirkví na Slovensku vyhlásili rok 1999 za „Rok kresťanskej kultúry na Slovensku“. Ide o významný projekt s celospoločenskou pôsobnosťou, s prezentáciou slovenskej vzdelanosti a umeleckej tvorby minulosti i súčasnosti. Pôjde o širokú oblasť podujatí: výstavy výtvarných diel, koncerty, scénické umenie, oboznámenie sa s knižnými titulmi, historickými pamiatkami atď.

„Spoločným menovateľom konkrétnych podujatí“, podľa slov Doc. PhDr. Daniela Škovieru, člena prípravného výboru, „by mal byť dialóg. Dialóg medzi dneškom a minulými storočiami v kontexte so svetovou kresťanskou kultúrou... Teda popri retrospektíve budú dôležité podnety, ktoré by mali inšpirovať vznik nových diel, vyhovujúcich aj náročným odborným kritériám. Práve na týchto hodnotách sa totiž má ukázať, že hĺbka kresťanskej duchovnosti dáva spoľahlivé zakotvenie a otvára perspektívy pre plný kultúrny život jednotlivcov, rozličných skupín obyvateľstva i národov do budúcnosti“ (Veľké jubileum, júl 1998, s. 67).

Okrem „oficiálnych“ podujatí je veľmi dôležité, aby sa do tohto projektu zapojili farské úrady, aby sa vo farnostiach aktivizoval ich potenciál. A sem smeruje aj naša výzva, zacielená predovšetkým na oblasť hudby. Takmer v každej farnosti pôsobí chrámový zbor. Jeho hlavným poslaním je plniť hudobno-liturgickú funkciu, spievať na sv. omšiach. Vyspelejšie súbory sa okrem toho venujú aj vystúpeniam na festivaloch, na chrámových koncertoch, akadémiách a pod. Porozmýšľajte, čo by ste práve vy mohli urobiť v tomto poslednom roku prípravy na Veľké jubileum, ktorý je u nás aj rokom kresťanskej kultúry. Spojte všetky sily vo svojej farnosti (súbor detí, mládežníkov, dospelých), prípadne sa spojte so súbormi zo susedných farností. Môžete si pozvať aj vyspelejšie teleso; vítané budú aj ekumenické podujatia... nápadov budete mať iste dosť, treba mať chuť a vôľu ich zrealizovať.

A čo mládežnícke súbory? Iste sa aj tohto roku chystáte na známe mládežnícke festivaly. Čo keby ste dali hlavy dokoopy a prišli na festival s novou, vašou skladbou, inšpirovanou práve týmito podnetmi? Svätý Otec nás pobáda, aby sme sa v tomto roku prípravy vydali „na cestu k Otcovi“ v spojení s Ježišom Kristom. Je to cesta obrátenia sa, cesta pokánia a príklonu k dobru. Máte schopných textárov, načrtnete do týchto prameňov, z nich môže vyvieriť prúd precitenej hudby, spevu. Aj vy všetci, bez rozdielu veku, ktorí ste dostali dary Ducha Svätého, schopnosť tvoriť piesne, či skladby pre organ a ďalšie hudobné nástroje, ich kombinácie so spevom, tvorte, píšete, interpretujete. Načierajte do nevyčerpatelnej studne Božieho slova, poetických textov žalmov, do klenotnice duchovnej poézie... Nech sa z tisíc hrdiel ozýva vrúcny spev na česť a chválu Božiu a zapaluje v našich farských spoločenstvách lásku, posilňuje vieru, dáva nádej.

Veľkonočné obdobie, naplnené radostou zo vzkriesenia, vykúpenia a zoslania Ducha Svätého je vhodným obdobím na oslavu. Zavčas sa pripravte podľa vašich daností a možností. Aj skromné akcie, pásma vhodného slova, hudby a spevu môžu podnietiť farské spoločenstvo k úvahám a zamysleniu, k prežitiu hlbokých duchovných zážitkov.

A keď máte nejaký dobrý nápad, alebo niečo usporiadate, napíšte nám o tom, podelte sa navzájom so svojimi skúsenosťami, návrhmi i skladbami. Na stránkach nášho časopisu máte na to vyhradené miesto.

VIERA LUKÁČOVÁ

ANTON KONEČNÝ

PROBLEMATIKA SLOVENSKEHO LITURGICKÉHO SPEVNÍKA (4)

TEOLÓGA LUDOVÝCH NÁBOŽENSKÝCH PIESNÍ

Liturgický spev nie je fakultatívny variant liturgických textov určených na recitovanie. Liturgický spev je samotnou liturgiou, najmä ak je to liturgia slávnostná. Preto vyjadrime jeho cieľ a hodnotu.

2. Cieľ ľudového liturgického spevu

Liturgiou, ktorá je dielom samotného Krista, ale i jeho tajomného tela - Cirkvi sa dosahujú dve skutočnosti: uskutočňuje sa posvätenie človeka a Bohu sa preukazuje všetok verejný kult.¹ Oslava Boha a posvätenie veriacich je cieľom liturgie, a preto i cieľom posvätného spevu, pretože ten je jej neoddeliteľnou súčasťou.² Ako princíp spomeňme dávno kodifikovanú zásadu *ARS ANCILLA LITURGIAE*.³

Kongregácia pre Boží kult v súvislosti s novou funkciou ľudového spevu pripomína, že liturgická reforma je príležitosťou pre zmeranie vlastných možností, vlastného invekčívneho génia, vlastnej pastoračnej horlivosti. Povzbudzujú sa skladatelia a básnici dať svoje schopnosti do služby vecí, v ktorej je ľudový spev, naozaj hodný chváliť Boha, primeraný liturgickej a náboženskej akcii vo viere, vyjadrenej pravým umením. Liturgickou reformou, ustanovenou Koncilom, sa otvorili nové perspektívy pre hudbu v Cirkvi a pre posvätný spev.⁴

3. Hodnota ľudového liturgického spevu

Posvätný spev pri liturgii je samotnou liturgiou, pretože je jej neodlučiteľnou časťou.⁵ Hodnota každého liturgického spevu je daná hodnotou samotnej liturgie.⁶ „Každá liturgická služba je dielo Krista kňaza a jeho Tela, t.j. Cirkvi, obzvlášť posvätným úkonom, ktorému sa čo do účinnosti nevyrovná tým istým titulom a v tom istom stupni nijaká iná cirkevná činnosť.“⁷

Hodnota ľudového náboženského spevu je mnohostranná. Z literárneho a hudobného hľadiska je kultúrnym bohatstvom národa.

Z náboženského hľadiska ľudová náboženská pieseň svedčí o inkulturácii zjaveného náboženstva v danom národe, čo je cennou náboženskou hodnotou.

Ľudovému náboženskému spevu sa dostáva prostredníctvom DVK príležitosť stať sa i liturgickým spevom.

K doteraz uznávaným hodnotám pristupuje ďalšia možná vlastnosť - liturgickosť. Tak možno hovoriť

o „povýšení“ do funkcie bohoslužby. Ľudový náboženský spev získal novú kvalitu. Táto nová kvalita sa ľudovému spevu neprideľuje všeobecne ani automaticky. Potrebná je starostlivá analýza ľudového spevu, ale i každej jednotlivej piesne, aby ona zodpovedala liturgickej funkcii.

4. Zhromaždenie veriacich a ľudový spev

Ľudový spev je vyjadrovací prostriedok ľudu. V liturgii je to ľud Boží.⁸ Je vhodné analyzovať zhromaždenie Božieho ľudu, ktoré má svoju dôstojnosť, vyplývajúcu z prijatia sviatosti krstu. Mocou krstu má totiž každý veriaci právo a povinnosť zúčastňovať sa na liturgii plne, uvedomelo a činne.⁹ Zhromaždenie veriacich má svoju liturgickú funkciu.

A) Liturgické zhromaždenie po Druhom vatikánskom koncile

DVK oprel sa oprel o hlbokú historickú analýzu ducha liturgie, jej

prameňov, činností. Zdôraznil všeobecné kňazstvo mocou krstu a z neho vyplývajúce práva i povinnosti. Za liturgickú činnosť treba považovať nielen funkcie duchovných, ale i miništrantské, lektorské, komentátorské, spevácke, hudobné... sú pravou liturgickou službou. Každý má konať to a len to, čo mu prislúcha. Konštitúcia SC, VSRM, kódex cirkevného práva 1983 a iné dokumenty hovoria o úlohe a liturgickej funkcii veriacich.¹⁰

Liturgické zhromaždenie veriacich

Je to cirkevné spoločenstvo právne zvolané a aktuálne zhromaždené počúvať Božie slovo, modliť sa s celou Cirkvou, zúčastniť sa Eucharistickej obety v očakávaní príchodu Pána, ktorý prišiel a neustále prichádza.¹¹

Zdôrazňuje sa účasť veriacich na kňazstve Kristovom, ktoré sa realizuje činnou účasťou na liturgii a určitými liturgickými úlohami. Obetujú rukami kňaza, ale i sami sa dávajú s Kristom za obeť...¹²

Zbor spevákov

Uprostred veriacich plní osobitnú liturgickú funkciu.¹³ Spieva jemu určené časti a napomáha činnej účasti veriacich cez spev. Preto má mať v chráme priliehavé vhodné miesto.¹⁴

Organista

Má dobre (umelecky) vykonávať svoju úlohu v oblasti posvätnej hudby a stará sa o činnú účasť veriacich. Okrem vzdelania v oblasti hudby má dostávať aj primeranú liturgickú formáciu.¹⁵

Kantor

Jeho úlohou je viesť spevy ľudu. Jeho dôležitosť stúpa najmä tam, kde niet speváckeho zboru.¹⁶

Žalmista

Žalmy ako spevy medzi čítaniami máme dokumentované už v 4. storočí (Apoštolské konštitúcie II,57.6). Spieval sa celý, neskôr (450-550) sa skracoval. Spieval ho spevák, zhromaždení rozjímali. V 9. storočí dostáva názov graduálový, pretože sa prednášal na stupni (gradus).

Žalmista má mať umelecký cit a zrozumiteľný prednes.¹⁷

B) Liturgické zhromaždenie a slovenský ľudový spev

Slovensko symbolizuje dvojramenný kríž. Kresťanstvo a jeho tradície nás sprevádzajú dejinami, v národe boli i pretrvávajú mnohé folklórne prvky.¹⁸ Neraz sa poukazuje na anonymnosť, konvenčnosť, až formálnu zbožnosť, ale i na veľmi rozšírenú, až masovú religiozitu.

Spomeniem niektoré náboženské úkony z prostredia dediny, ktoré má súčasná stredná generácia dobre v pamäti a ktoré tu a tam ešte pretrvávajú.

Roráty sú adventné votívne omše o P. Márii a pred poslednou liturgickou reformou sa konali slávnostne so spevom pred východom slnka. Účasť nebola prikázaná, a predsa prichádzali i starci a deti. Podobne májové a októbrové pobožnosti alebo krížová cesta v pôste.

Ľudový spev bol významnou a neodmysliteľnou modlitbou tohto zhromaždenia.

Je isté, že akustický vkus a zmysel najmä mladých sa zmenil. Odborníci hovoria o kultúrnej a antropologickej premene. Dnes ani nedosiahneme, aby liturgické zhromaždenie včítane mladých spontánne spievalo len ľudový spev. Ale je potrebné, aby správne upravený ľudový náboženský spev nadviazal na dobré tradície minulosti.

5. Vlastnosti slovenských ľudových náboženských piesní

Cieľom skúmania tejto a nasledujúcich statí sú slovenské ľudové náboženské piesne s ohľadom na adaptáciu do liturgie.

Metodikou skúmania ozrejmujem nasledovnými poznámkami:

Rozbor piesní je so zreteľom na textovú stránku.

Každá pieseň by sa mala zvažovať komplexne. Hudobná stránka každej piesne je neoddeliteľná od textovej a spoločne vytvára pieseň. Predsa s ohľadom na daný námet - teológia slovenských ľudových náboženských

piesní, je potrebné zaoberať sa zvlášť textovou stránkou.

Hodnotovú stránku slovenských ľudových náboženských piesní posudzujem rozborom textov piesní JKS, ktoré možno považovať za reprezentujúce slovenskú ľudovú náboženskú pieseň. Túto mienku podopieram:

- porovnaním zoznamu piesní JKS so zoznamom, ktorý celé tri desaťročia pred vznikom JKS zostavil Dr. Radlinský vo svojich pastoračne veľmi starostlivo spracovaných *Nábožných výlevoch*¹⁹
  - prehliadka hudobného archívu SSV svedčí o veľkom množstve slovenských ľudových náboženských piesní rovnakého typu ako sú v JKS
  - pre zaradenie do nového LS bude potrebná minimálne jazyková úprava každej piesne. Zároveň sa prevedie v rámci pravidiel i nevyhnutná textová a obsahová úprava podľa pravidiel liturgie
  - rozbor zúžme na najviac frekvencované časti, a to je omšová liturgia. Presnejšie procesiové spevy omše. Sú to spevy na vstup, obeťovanie a prijímanie. V pokoncilových pomeroch je potrebné priradiť k nim i ďakovný chválospev po prijímaní. Ak by sme skúmali celú liturgiu, problematika by sa stala príliš širokou
  - na Slovensku je zaužívaný zvyk spievať po omši pieseň. Spev po omši cirkev nepredpisuje. Stačí, ak zodpovedá posvätnosti kostola
- Samotné vlastnosti slovenských ľudových náboženských piesní možno zhrnúť do dvoch okruhov:
- „teologický aspekt“ radí skúmať vzťah k Písmu a liturgickým prameňom, mystickosť, meditatívnosť a prameň poučenia
  - „spoločenský aspekt“ radí skúmať popularnosť, generačnú a civilizačnú stránku

A) Vzťah textov slovenských ľudových piesní k Písmu a k liturgii

Vo vydaniach jednotlivých kancionálov býva uvedený poznámkový aparát, ktorý poukazuje na pôvod textu, melódie, alebo celej piesne.

Podľa toho možno už usudzovať na liturgickú hodnotu piesne. Ak poznámky poukážu na „obyčajného“ autora, potom vhodnosť textu posúdime vlastným rozborom. Texty zaradíme do jednej zo štyroch skupín:

- Preklad z latinskej predlohy pôvodne hagiografického, alebo liturgického spevu - hymnu, sekvencie, antifóny. Texty týchto piesní sú najhodnotnejšie.
- Text je starobyľý, vzácny a inšpirovaný hagiografickým, alebo i liturgickým textom, ako to uvádza poznámka o pôvode piesne.
- Text nemožno označiť za hagiograficky a liturgicky inšpirovaný, ale je v súlade s katolíckym učeníím a možno ho použiť v liturgii. Vopred možno povedať, že kategória týchto piesní bude najpočetnejšia. Preto túto skupinu bude potrebné v ďalšom hlbšie preskúmať stanovením stupňa vhodnosti. Za každou piesňou uvádzam dôvod vhodnosti.
- Text vieroučne, liturgicky, niekedy i ekumenicky nevyhovuje.

Vyhodnotenie:

Textovo najcennejšie skupina (a. a b.) je pomerne početná.

Textovo sú prijateľné aj piesne skupiny c.

Textová priliehavosť je obmedzená na výlučnú príležitosť (napríklad piesne k svätým), a preto vyžadujú starostlivé nájdenie využitia.

Skupina d) je málopočetná.

B) *Mystickosť*

V liturgii sa dosahuje spojenie s Bohom a s bratmi. Toto zjednotenie je viac dielom Boha ako nás a niekedy ho vnímame tak silne, že hovoríme o skúsenosti. Hudba má výrazovú silu.²⁰ Náboženská pieseň dokáže vzbudiť, vyjadriť a umocniť zážitok a skúsenosť zjednotenia s Bohom a v Bohu s bratmi. Túto schopnosť nazývame náboženskou terminológiou mystickosť.

Mystickosť ľudových piesní spôsobuje textová, ale i hudobná stránka. Hudobné vyjadrenie žánrom ľudový spev umocňuje rozoberanú vlastnosť

mystickosť jedinečným, danému národu vlastným spôsobom.

C) *Meditatívnosť*

Úvahy o skutočnostiach a vzťahoch Boh - človek ako aj človek - človek z aspektu Zjavenia voláme meditáciou. Rozumom obdarený človek rád rozmýšľa. Treba mu však pomôcť vhodne usporiadať myšlienky a napriamit sa na duchovné ciele. Ľudové náboženské piesne boli vždy bohatým prameňom meditácie a v tej súvislosti poskytovali i mnoho poučenia najmä vo vieroučnej a morálnej oblasti.

Ľudový náboženský spev v prevažnej miere tvoria piesne, ktoré vznikali, menili a dotvárali sa po celé stáročia. Tvorcovia týchto piesní prihliadali, aby spevy boli prameňom poučenia vo viere a v mravoch. Zostavovatelia zbierok - kancionálov a neskôr samotná úradná cirkev dbali, aby texty boli vieroučne správne zostavené a formulované. Toto platí najmä od čias reformácie.

D) *Ľudové piesne ako prameň poučenia*

Rozborom možno dokumentovať, že slovenské ľudové náboženské piesne obsahujú mnoho vieroučného a mravoučného poučenia.

F) *Populárnosť*

Ľudový náboženský spev je na Slovensku populárnym. Túto vlastnosť treba konštatovať nielen v minulosti ale možno ju overiť i v súčasnosti.

Na mieru populárnosti JKS sú viaceré názory. Na pôde SLK boli vyslovené a v oficiálnej tlači boli uverejnené názory o nedotknuteľnosti JKS pre jeho veľkú populárnosť. Takýto názor (prevláda predovšetkým u starších kňazov a veriacich) je neobjektívny, ale poukazuje na populárnosť nielen JKS, ale i na populárnosť ľudového spevu.

Na opačnej strane je tu fakt, že najmä mládeži a mestskému publiku JKS menej vyhovuje. V mestách zhromaždenie spieva evidentne menej, preto sa na chóroch inštalujú mikrofóny a z reproduktorov zaznieva spev, aby hlasy niekoľkých jednotlivcov nevyznievali rozpačito. Ba aj vo vidieckych farnostiach duchovní správcovia neraz povzbu-

dzuju veriacich, aby sa viac zapájali do spevu.

a) *Nariadenia diecéznych obežníkov*

Veriaci sa energicky sťažujú, ak pri rôznych (najmä sviatočných) sláveniach zbor prekročí svoju úlohu a odoberie príležitosť ľudovému spevu veriacich. Toto sa často stáva. V diecéznych obežníkoch možno nájsť dôkazy,²¹ keď zasahujú diecézni biskupi a usmerňujú organistov, spevokoly i kňazov na patričnú mieru ich spevu, aby totiž nevytláčali, ale dopĺňali spev ľudu.

b) *Prieskum verejnej mienky*

V r. 1992 robil Ústav hudobnej vedy SAV v Bratislave prieskum medzi organistami, spevákmi mládežníckych zborov a mladými ľuďmi. Medzi nimi bolo mnoho bohoslovcov. I keď vyhodnotenie ešte nie je k dispozícii, z prehliadky materiálov je zrejmé, že vhodnosť ľudového spevu počas bohoslužieb sa všeobecne uznáva.

Prax, ktorú možno pozorovať, potvrdzuje prieskum verejnej mienky²² o speve náboženských ľudových piesní. Ľudový náboženský spev má u nás hlboké korene.

c) *Vplyv ideovej stránky JKS*

Veľká časť JKS je už neaktuálna, (verše na Glória, Krédo, Sanktus a Agnus). Texty týchto veršov sa v obnovovaných vydaniach stále tlačia, ale nepoužívajú.

Mnohé piesne sa javia ako príliš popisné. V čase vzniku a v predkoncilovom období mohli vyhovovať, no v novej liturgickej funkcii sú nedostatočné.

Zreteľne sa prejavuje nedostatok aktuálnej špirituality piesní najmä na prijímanie v cezročnom období. Prevládajú piesne s motívom adorácie „Radosťou oplývam, keď sa ja pozerám“, takmer celkom chýba motív communio – spoločenstvo s Bohom a s bratmi a piesne s motívom chvály a vďaky (na ďakovný chválospev po prijímaní). Práve tieto témy uprednostňuje súčasná špiritualita.

Z liturgicko-teologického hľadiska je potrebné nájsť vhodné texty, aby zhromaždenie mohlo „spievať

omšu“ a upustiť od „spevu počas omše“. To je najlepšou motiváciou k spevu celého zhromaždenia.

d) Vplyv textovej stránky JKS

Textovo-jazykové hľadisko je najslabšou stránkou JKS. Už v čase vzniku tejto vzácnej zbierky piesní prijala sa nedobrá zásada pre vyjadrovanie. V snahe zvýrazniť výnimočnosť liturgie vybrali výnimočný, kostolno – archaický štýl vyjadrovania a upustili od vyjadrovania súčasným, živým a kultivovaným jazykom. Viacerými desiatročiami sa priepasť od bežného jazykového prejavu relatívne zväčšila. Ak sa dnešný veriaci má nad textom zamýšľať, narazí takmer v každej piesni na nepoužívané, vykonštruované, neraz i nesprávne a neadekvátne výrazy a spojenia. To ho alebo vyrušuje, alebo je nútený obrnúť sa určitou nevšímavosťou.²³

G) Civilizačná otázka ľudového spevu

Prirodzený sklon vyjadrovania sa ľudovou hudbou v európskych krajinách rozoznáva viaceré kultúrne okruhy: západoeurópska, krajiny Stredozemného mora, škandinávská oblasť, východoeurópska oblasť s typickými oblasťami Karpát, Balkánu a východných Slovanov.²⁴ Pritom je evidentná schéma - smerom od východu na západ ubúda miera náboženského ľudového spevu.

V kostoloch na Slovensku a u našich susedov (Ukrajina, Poľsko) je ľudový náboženský spev relatívne veľmi rozšírený²⁵ a možno s týmto prejavom počítat ako so všeobecnou danosťou.

I) Generačná otázka

Súčasná mladá generácia za svoj „ľudový spev“ pokladá novodobé žánre - folk, pop, jazz, rock, country and western music. Prieskum mienky medzi mladými členmi speváckych zborov dokazuje, že mládež napriek tomu považuje ľudový spev za vhodný chrámový výrazový prostriedok.²⁶ I naopak - staršia generácia dokáže prijať hodnotné moderné výrazové prostriedky v rámci liturgie, ak sú v únosnej miere.

Možno vnímať polarizáciu za - proti JKS v smere staršia - mladšia

generácia, avšak skupiny nie sú celkom totožné. Treba predpokladať, že hlavné „proti“ spočíva v objektívnych, predovšetkým textových a ideových nedostatkoch JKS.

6. Pastoračný zmysel ľudového spevu

Starostlivosť o liturgiu, do ktorej patrí posvätný liturgický spev, spadá do pastoračnej starostlivosti cirkvi. Konkrétne je to Kongregácia pre boží kult a kompetentná cirkevná vrchnosť, teda biskup v koordinácii s konferenciou biskupov.²⁷

Každá konkrétna liturgia je tou najvyššou cirkevnou činnosťou, ktorej sa čo do hodnoty nevyrovná nijaká iná a aj ostatná činnosť Cirkvi smeruje k činnosti liturgickej.²⁸ Výber ľudových liturgických spevov a tým viac zostavenie ľudového liturgického spevníka je cirkevnou pastoračnou záležitosťou.

Hudba a spev v liturgii (menovite v omši) má tak ako i samotná liturgia pastoračnú hodnotu. Úlohou ľudového spevu pri bohoslužbe je spolupôsobiť pri všetkých formách biblického hlásania a robiť ho účinnjším i dať výraz vzdávaniu vďaky, prosbám, vyznaniam, svedectvu zhromaždeného ľudu.²⁹ Tak sa charakteristickým spôsobom napomáha činná účasť veriacich na bohoslužbách.

Hudba má dôležité miesto v psychologickú štruktúru estetického zážitku.³⁰ V tomto zmysle treba povedať, že liturgická hudba, a najmä spev, je prežitou a prežívajúcou modlitbou.

Liturgická reforma nabáda a dáva pokyn na tvorbu národných alebo diecéznych repertoárov liturgických spevov, odobrených príslušnou cirkevnou autoritou.³¹ Ľudový spev po DVK sa stáva súčasťou oficiálnej liturgie a od tej doby je aj predmetom pastoračie v novom zmysle. Za liturgiu i pastoračiu majú zodpovednosť biskupi. Kritériá, ktoré výberom konkrétnych piesní vytvoria ľudový liturgický spevník, musia zahrnúť i pastoračné hľadisko. To prakticky znamená:

a) zvažovanie jednotlivých piesní

a zbierok z hľadiska ich rozšírenia, obľúbenosti, prijateľnosti a akceptovania zo strany ľudu³²

- b) samotný vydavateľský čin konkrétneho ľudového liturgického spevníka spojiť s vhodnou pastoračne volenou zložkou modlitieb a vysvetlení
- e) príprava verejnosti na nový spevník sa má konať vopred tak, aby bol očakávaný a prijatý
- g) ako pastoračnú otázku treba nastoliť vzdelanie našich organizátorov (vzdelanie v hudbe a v liturgii)³³

Poznámky:

- 1 porov. SC 7
- 2 Pius XII. *Mediator Dei, Motu proprio* zo dňa 20. II. 1947.
- 3 MS 4
- 4 porov. *Piccolo repertorio di canti gregoriani - letera della S. Congregazione per il Culto Divino in Enchiridion Liturgico*, Editioni Piemme, 1989, str.1058.
- 5 SC 112
- 6 V prvotných dobách bol spev pri bohoslužbách dôležitejší než dnes, tiché omše boli neznáme. I úloha spevákov bola významnejšia. Speváci patrili k duchovnému stavu, ako dosvedčujú viaceré synody. Dosvedčuje to i Chalcedonský všeobecný snem (451), keď v 14. kánone vymenuje vedľa lektorov i kantorov (porov.: J. Šátek: *Musica sacra*, rukopis skript 1944, str. 16).
- 7 SC 7
- 8 „Vyvolený rod, kráľovské kňazstvo, svätý národ, jeho vlastný ľud“ 1 Pt 2,9.
- 9 SC 14
- 10 T. Sinka: *Podzial funkcji w zgromadzeniu liturgicznym*, in: *Msza świątowa*, PTT, Krakov 1992, str.170 a nasl.
- 11 porov. SC 28,31 a VSRM 19,62. CIC 1983, cann. 208-223 a menovite can. 899 výslovne definuje participovanie laikov na slávení Eucharistie.
- 12 SC 33, MS 15, VSRM 19,62, LS I, str. 16.
- 13 SC 115, VSRM 63 a MS 19,67, LS I, str. 17.
- 14 V nových kostoloch podľa inštrukcie

- IE 97, a podľa MS 23 zbor má mať miesto priliehavé liturgickej službe, na čo je potrebné myslieť pri ich projektovaní.
- 15 MS 64, VSRM 63, LS I, str. 17.
- 16 MS 64, VSRM 63, LS I, str. 16.
- 17 VSRM 36,37,67,272, LS I, str. 16.
- 18 porov. A. Habovštiak: *Slovenské kresťanstvo a folklór*, in: *Verbum*, časopis pre kresťanskú kultúru r.1994, str. 360.
- 19 Publikácia *Nábožné výlevy* má podnadpis kniha poučná, obradná a spevácka.
- 20 L. Stanček: *Kapitoly o hudobnom umení*, Obroda, Ružomberok 1944, str. 34.
- 21 Napr. V obežníkoch Košického arcibiskupstva v intervale od r. 1991 do r.1996 sa nachádza 6 výziev diecézneho biskupa. Napríklad:
Ob.č. 4 z 17.4.1991 ...všetko nech je rovnomerne vyvážené...
Ob.č. 6. z 22.8.1991 ...veľmi sa rozšírili mládežnícke piesne, veriaci sú tu len pasívnymi poslucháčmi...
Ob.č. 6 z 31.8.1992 ... znova upozorňujem na skutočnosť, že pri slávnostných bohoslužbách spieva sa veľmi mnoho mládežníckych piesní...
Ob.č. 5 zo 7.7.1995 ...naďalej tento zlozvyk pretrváva...
- 22 Prieskum diecéznej liturgickej komisie Spišskej diecézy r. 1990 a Prieskum Ústavu hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied Bratislava z r. 1992.
- 23 Jazykovedec Filip Sabol charakterizuje nedostatky JKS:
Nefunkčná štylistická archaizácia textov a hypertrofia cudzích vyjadrovacích spôsobov, najmä trpným rodom a slovesným substatívom. Archaizmy:
„včul“, „nyní“, „voždy“, „Ó, jak ...“, „v prach padáme“, „korit sa“, „pečlivý“, „...ktorá bola Spasiteľom ustanovená.“, „Buď Mária pozdravená“, „súc Panna zasvätená Najvyššiemu“, „nesie veniec zvíťazenia“ a podobne.
- 24 Kolektív: *Malá encyklopédia hudby*, Obzor Bratislava 1969, str. 325.
- 25 T. Špidlík: *Slovanská špiritualita*, in: *Spiritualita, formácia, kultúra*. Refugium, Velehrad 1995, str. 23.
- 26 Výskum Ústavu hudobnej vedy SAV z r.1992.
- 27 SC 22
- 28 SC 7-8
- 29 F. Kunetka: *Slavnost našeho vykoupení*, MCM Olomouc, 1992, str. 12.
- 30 porov. T. Bahounek: *Krása a umění božího lidu*, MCM Olomouc, 1982, str. 85.
- 31 *Nuovo dizionario di liturgia*, Edizioni paoline, Roma 1984, str. 1194.
- 32 Zároveň s kritériami vhodnosti z jazykového, hudobného, liturgického a vieroučného hľadiska.
- 33 Nádej na zlepšenie stavu je v hudobnom školstve budúcich organistov: po r. 1989 oddelenia cirkevná hudba začali jestvovať na všetkých typoch školstva - od základných umeleckých škôl, cez konzervatóriá (dnes je tento odbor na všetkých štyroch) až po odbor na Vysokej škole múzických umení. Niekoľkí odborníci sa pripravujú postgraduálnym štúdiom v zahraničí.
- Nech mi je dovolené vyjadriť poznatok z mesačného liturgovania na niekoľkých miestach Augsburgskej diecézy r.1995: všade bol vzdelaný organista, ktorý dokázal úplne správne sprevádzať spev ľudu. Každý člen zhromaždenia má spevník (ten je v predsieni kostola pre každého) a spev je všeobecný a spontánny. Počas bohoslužby a hlavne po nej je pravidlom prednášať dobrú organovú inštrumentálnu hudbu.

SASINKOV PRÍNOS PRE CIRKEVNÚ HUDBU

Pavol Zemko

Franko Vitázoslav Sasinek (1830-1914) - rehoľník - františkán, kazateľ a profesor bohoslovnia, národovec, publicista a prvý slovenský významnejší historik. Bol typickým reprezentantom slovenskej romantickej historickej vedy. Jeho práce nesledovali len vedecké ciele, ale plnili aj národno-buditeľské poslanie. Je autorom dejín - Dejiny drevných národov na území terajšieho

Uhorska (1848), Dejiny kráľovstva uhorského (1869), Dejepis Slovákov (1895), beletristických prác a článkov v časopisoch *Katolícke noviny*, *Cyril a Metod*, *Priateľ školy a literatúry*, básní, divadelných hier, rozprávok atď. Už ako klerik začal byť literárne činný a z tohto obdobia pochádza aj pieseň k sv. Cyrilovi a Metodovi, ktorá sa rozšírila po celom Slovensku. Okrem tejto piesne je v Jed-

notnom katolíckom spevníku zaradených viacero jeho piesní najmä v oddieli k svätým (12), k Panne Márii (6), príležitostných (4), menej v oddieloch k Sviatosti oltárnej, na pôst (3), Veľkú noc (2), na Vianoce, k Duchu Sv. a k omši (1). Známe piesne: *Od nás dávno túžený*, *K stolu Božej láskavosti*, *Hostiu vitajme*, *Pozdravená buď, Mária*, *Oslavujme hviezdy jasné...*¹

F. V. Sasinek (1830-1914) o sebe poznamenáva: „Býval som u zhotoviteľa búnd (kožuchov vyšívaných) Victorisza. Keď sa blížil polrok, vypovedal mi, čo som ja rád prijal, lebo nebol som spokojný s jedlom. Školský polrok zatváral sa skúškami a slávnostným čítaním klasifikácie. Pri tej príležitosti predniesol som báseň „Plač matky nad hrobom dieťaťa“ maďarsky a spolu v preklade latinskom, s takým výsledkom, že prítomné obecenstvo rozplakalo sa. Pamätám si ešte tento začiatok básne maďarsky:

„Kedvesem, ó Alfred, hád már duhe durva halálnak.

Téged is e gyászos sírba orokre teend?

Hát már mincsen ero, nincs ir fajdalmat enyésztni?

Nincs, ki anyád kinját tudja becsulni, fiam?”²

„Prítomná bola i moja gazdiná. Ja som bol prvý, a teda, keď moje meno bolo prečítané a hlučné trúby vydali fanfáry, gazdiná bola celá duchom vytržená. Nielen že odvolala vypovedanie, ale slúbila všetko možné k môjmu uspokojeniu, ba bola hotová upustiť i s platu, len aby som neodchádzal a ich odchodom svojim nezahanbil.“³

Tu sa už začína prejavovať veľký Sasinkov talent, ktorí ocenil i jeho profesor P. Edmund Szabó v šiestej triede, ktorému nešlo len „na odriekanie z pamäti, ale na rozumenie veci a odriekanie svojimi slovami.“ Sasinkovo učenie bolo toto: „večer prečítal a preštudoval si, čo bolo uložené k učeniu. O tom sa mu obyčajne vo snách plietlo, tak že ráno prečítal si zase predmet a bol pripravený.“⁴ Tento spôsob mu bol veľkým ulahčením v praktickom živote.

Na bratislavskom gymnáziu pôsobil neskorší univerzitný profesor na Karlovej univerzite v Prahe a známy slovenský jazykovedec Martin Hattala, ktorý bol i pri uverejnení prvej Sasinkovej práce.

Básne a piesne s cyrilometodskou tematikou

Sasinek doniesol Hattalovi pieseň o sv. Cyrilovi a Metodovi, aby tento jeho literárny pokus posúdil. Hattala

ju poslal Michalovi Chrástekovi, redaktorovi Cyrilla a Metoda do Banskej Bystrice a ten ju aj 4. septembra 1852 v č. 35 uverejnil.⁵ Chrástek pripojil želanie: „Dobré by bolo, keby sa pekná pieseň táto od jedného mladého spolurodáka nášho zložená, v národe našom slovenskom ujala.“⁶

A redaktorovo želanie sa splnilo, lebo táto pochvala podnietila Sasinka k ďalšiemu literárnemu účinkovaniu.

Roku 1853 prišiel do Bratislavy národovec Juraj Holček, ohajský farár, ktorý chcel vidieť P. Serafína a nemálo ho prekvapilo, že je to ešte len klerik.⁷

Pieseň o slovanských blahozvestoch

Budte zvelebení

a večne slávení

Cyrille, Methode, bratia svätí,

skrz príkladné cnosti

k večitej radosti

od Boha do nebies raja vzatí,

*v svätej pamäti
slávne Vás svätí
náš ľud kresťanský, vám prespevuje,
česť a city srdca vyjavuje.
Vami nebies svetlá
vlast' naša zakvetla,
Vami nám spasenia zora svilla,
z bludov a nevery,
z pohanskej povery
Vami rodina naša precilla
bohov modliny
padli v sutiny.
Vy prví ste v nás vieru zbudili,
nás Bohu a cirkvi zasvätili.
Svätí biskupovia,
verní pastierovia,
veľkí ochráncovia našej vlasti!
Proste nám milosti
od Pána večnosti
budte nám štítom proti všej strasti,
nech nevyhasne
to svetlo jasné,
ktoré ste niekedy v nás zapálili,*

by nás sny nevery nezmýlili.
 Sväté semä Vaše,
 padlé v srdcia naše,
 oblač verných Bohu všetch kresťanov!
 O, by zbožnosť znikla,
 rozkolnosť zanikla,
 spoj jednota viery všetch zemšťanov,
 jeden jak v nebi
 Boh sa velebí
 tak aj na zemi jedno učenie,
 jedna myseľ, jedno buď spasenie!
 K Vám preto vzdycháme,
 o pomoc voláme,
 otcovia, za nás sa primlúvajte!
 V každej smutnej dobe,
 potrebe a mldobe
 posily Božej nám vyžiadať!
 Po zemskom boji
 večne nech strojí
 ctiteľov Vašich nábožné hlavy
 v stánkoch Najvyššieho venec slávy!

Táto báseň sa neskôr zapáčila Mikulášovi Schneiderovi-Trnavskému, zhudobnil ju a stala sa piesňou, ktorá sa aj dnes spieva v našich slovenských chrámoch. Podobne ako aj ďalšie dve: Oslavujem hviezdy jasné a Duša kresťanská zveľubuj Boha.

Trvalou súčasťou Jednotného katolíckeho spevníka (JKS) sa stala i ďalšia Sasinkova skladba k sv. Metodovi - Tisíc rokov preletelo.⁸

Kresťansko - katolícky spevník

Sasinek je aj autorom kresťansko-katolíckeho spevníka, ktorý pripravil na žiadosť Uhorského primasa kardinála Jána Scitovského. Vyšiel v roku 1858 v Spolku sv. Štefana (XVI a 392 strán). Vydal ho v spolupráci s J. Valentovičom. Súčasťou tohto spevníka sú piesne, z ktorých 30 prešlo i do JKS Mikuláša Schneidera-Trnavského. Sú to piesne: Od nás dávno túžený č. 64, Ó zármutku, srdca smútku č. 161, Tvoje muky ospevujem č. 175, K večeri sa zblížte č. 185, Vstúpil Kristus Pán do neba č. 213, Pôvod blaha č. 215, Duchu svätý, príď z neba č. 217, K stolu Božej láskavosti č. 244, Daj nám sväté pozhnanie č. 266, Hostiu vítajme č. 267, Ktorý na oltári č. 271, Na kolená padáme č. 274, Matka

presvätá č. 347, Ó Mária, pozri na mňa č. 357, Pred vekmi zvolená č. 372, Slávne meno Márie č. 377, Tisíc ráz pozdravujem teba č. 383, Svätý Vojtech, patrón náš (k sv. Vojtechovi) č. 421, Oslávený mučeník náš (k sv. Floriánovi) č. 422, Svätý Urban, teba mi vrúcne žiadame (k sv. Urbanovi) č. 425, Tvoje meno z povďačnosti (k sv. anjelom strážcom) č. 444, Večnou slávou venčený (k sv. Františkovi Assiskému) č. 446, Svätý boží Vendelín (k sv. Vendelínovi) č. 448, My zo srdca povďačného (k niektorému sv. mučeníkovi) č. 455, Mučeníkov čnosti (k sv. mučeníkovi) č. 456, Každý človek umrieť musí č. 463, Prísny sudca nás hriešnikov (na deň sv. Marka) č. 485, K tebe, Otče, dnes voláme (na krížové dni) č. 487, Bože verím, Bože dúfam č. 492, Ježiš, Mária i Jozef (k sv. Rodine) č. 501.⁹

Sasinkova práca pre spev ľudu pri bohoslužbách má svoje pokračovanie aj vo vydaní spevníčka pre deti: „Vzdychy malučkých k Bohu a svätým i sväticiam jeho“, ktorý bol tiež inšpirujúcim prameňom M. Schneidera-Trnavského pri zostavovaní JKS.¹⁰

F. V. Sasinek patrí k pozoruhodným osobnostiam nášho národa. Obetoval sa pre národ a jeho pozdvihnutie až tak, že sa zriekol rehoľného povolania, dostal povolenie k vystúpeniu z rehole a bansko-bystrický biskup Dr. Štefan Moyses ho inkardinoval do bansko-bystrickej diecézy. Celý kňazský život sa s láskou staral o svojich rodičov, no nadovšetko o starú a chorú matku. Písal a kázal všade, kde ho pozvali, oslovili, alebo mu to umožňoval jeho geniálny talent predovšetkým so vzťahom k histórii či homíliám, ale i k spevu a jazykovede. Miloval svoj národ, a preto pracoval preň v Matici, ale nechýbal i pri kladení základného kameňa slovenského katolíckeho gymnázia v Kláštore pod Znievom, či na pohrebe svojho biskupa Š. Moyses, ktorému venoval smútočnú reč. A tiež na slávnostnom otvorení záhrebskej univerzity, kde predniesol slávnostný prípitok o budovaní vzájomného slovanského bratstva.

Preto nech je nám príkladom jeho osobná kňazská a ľudská húževnatosť, pokora a skromnosť, ako i láska k pozemskej no nadovšetko k nebeskej vlasti, ktorú spoločne vyprosuje tomu, ktorý podľa slov Vladimíra Roya: „Z dôb minulých čias si kriesil pamiatky Slovenska. Bys rodu tak pomohol vstať na nohy v dejinách.“¹¹

Poznámky:

- ¹ Pokludová - Adamková, J.: *Jednotný katolícky spevník v premenách času*. ÚHV SAV - ASCO, Bratislava 1998.
- ² „Ó, môj milý Alfréd, aj teba už naveky položili do hrobu. Tak už niet sily na znášanie týchto bolestí, niet nikoho, kto by mohol oceniť bolesť Matky?“
- ³ Osvald, F. R.: *Franko Vítazoslav Sasinek*. In: Poklad kazateľský, Diel IV., DOSLOV, str. 282-283.
- ⁴ Tamže str. 282.
- ⁵ Baranovič, Š.- Damborák, F.: *František Vítazoslav Sasinek*, Záhorácke múzeum v Skalici, 1969, str. 6.
- ⁶ Kollár, M.: *Životopisy mužov*. In: Pútnik svätovojtešský pre rok 1893, SSV Trnava, 1892, str. 104. Medvecký, K. A.: *Cirkevné pomery katolíckych Slovákov v niekdajšom Uhorsku*, Ružomberok, tlačou J. Páričku, 1920, str. 69. Bagin, A.: *Portréty kňazov buditeľov*, SSV Trnava v CN Bratislava, 1980, str. 102.
- ⁷ F. V. Sasinek, fasc. 105, č. 2, str. 2. Medvecký, K. A., c.d., str. 70. Baranovič, Š. - Damborák, F., c.d., str. 6.
- ⁸ JKS - znotovaný, str. 956, č.p. 430, 431, 432, 434.
- ⁹ JKS - str. 264, 332, 341, 354, 358, 364, 402, 403, 406, 422, 423, 424, 426, 432, 433, 440, 461, 463, 467, 476
- ¹⁰ Tamže, str. 568.
- ¹¹ Z pamätnej tabule na kaplnke sv. Anny v Skalici.

MARIAN ALOJZ MAYER NA TÉMU: HISTORICKÉ ORGANY

Marian Alojz Mayer (nar. 1948) – organológ, organár bol pôvodne asistentom na Fakulte architektúry. V r. 1983 – 1988 pôsobil ako externý aspirant na Umenovednom ústave SAV, kde ako tému aspirantskej práce spracoval monografiu slovenského organára Martina Šaska st. V r. 1989 – 1990 bol vedúcim reštaurátorskej dielne v Slovenskom hudobnom fonde, od r. 1990 sa venuje výskumu, oprave a reštaurovaniu organov, je externým pedagógom na VŠMU v Bratislave. Od vzniku festivalu Slovenské historické organy (1992) vyberá a pripravuje nástroje pre festivalové koncerty.

- **Pán Mayer, už viac rokov sa venujete dokumentácii, výskumu a reštaurovaniu organov. Mohli by ste charakterizovať súčasný stav historických organov na Slovensku?**

Na Slovensku sa aj napriek tomu, že sa zo strany pamiatkových orgánov venovala organom minimálna pozornosť a že bolo od konca 19. storočia „zaplavované“ továrenským vyrobenými organmi – spočiatku moravskej, českej, maďarskej a neskôr aj domácej produkcie – zachovalo ešte pomerne veľa

nástrojov aj z 18. a prvej polovice 19. storočia. Menej nástrojov sa zachovalo zo 17. storočia, i keď našťastie nechýbajú ani také. Pri nich je však miera pôvodnosti rôznorodá. K najstarším patria organ v r. kat. farskom kostole sv. Jakuba v Levoči, ktorý postavil krakovský organár nemeckého pôvodu Hans Humell v rokoch 1615-1630 a dokončil ho taktiež poľský organár Georg Nitrovský. Z hlavného stroja sa zachovala len organová skriňa a prospektové píšťaly, z pozitívu sa zachovala nielen skriňa, ale aj vzdušnica s tónovým rozsahom C – a² s krátkou spodnou oktávou a chýbajúcim tónom gis² (tónový rozsah manuálov bol teda 41 klávesov a tónov). Na píšťalnicách stoja registre poskladané z pôvodných píšťal starého nástroja. Pozitív pri prenese nástroja na západnú emporu a jeho prestavbe v roku 1877 zachovali „ad conservandum antiquitatem“, ale v súčasnosti je nepoužívateľný. Z ďalšieho nástroja v ev.a.v. kostole v Štítniku, ktorý má mimochodom tiež tónový rozsah 41 tónov a vznikol v roku 1639 sa zachovala skriňa, vzdušnica a staré sú aj dva klinové mechy na natáhanie povrazmi cez kladky. Klaviatúra, veľká časť

traktúr a celý píšťalový materiál sú žiaľ nové, z doby rekonštrukcie pozitívu v 50. rokoch 20. storočia. Veľmi dobre sa zachoval vo viacerých ohľadoch unikátny nástroj v r. kat. farskom kostole sv. Kríža v Kežmarku, ktorý postavil Bartolomej Fromm v roku 1651 atď. Čo sa týka veľkosti nástrojov, na Slovensku sa stavali hlavne malé nástroje, často len pozitívy, ktoré museli zavše ovládnuť aj veľké priestory. Dvojmanuálové organy boli len v hudobných centrách, prípadne vo významných kláštorných kostoloch. Prvý trojmanuálový organ postavili na Slovensku až v roku 1864 v kostole sv. Ondreja v Komárne a štvormanuálový organ až v roku 1922 v ev.a.v. „veľkom“ kostole v Bratislave. Slovenské historické organy aj napriek tomu dosahujú pozoruhodný štandard a osobitné umelecké hodnoty. To je jedna strana mince. Na druhej strane treba konštatovať, že väčšina našich pamiatkových organov naliehavo potrebuje odbornú údržbu, konzervovanie, mnohé by bolo potrebné rekonštruovať. Slovenská organológia je ešte doslova v plienkach, vážne nedostatky sú pri ochrane vzácných organov tak zo strany vlastníkov ako aj zo strany „pamiat-

Šterusy – filiálny kostol farnosti Lančár, 6-registrový barokový pozitív od neznámeho autora – súčasný stav. Posledná oprava – A. Strělec, 1937

károv". Nie je predsa možné, aby sa v civilizovanej krajine zlikvidovali staré nástroje bez súhlasu pamiatkových orgánov. Kvalita opráv vzácných organov je často veľmi nízka, atď. Aj napriek dielčím úspechom pri ochrane vzácných organov, ku ktorým patrí aj publikovanie súpisu pamiatkových organov na území bývalých krajov vypracovaných O. Gergelyim a K. Wurmom (vyšli v Nemecku !!!), krásnej reprezentatívnej publikácie o historických organoch na Slovensku v roku 1982 od tých istých autorov a nakoniec aj zápis ďalších organov do Ústredného zoznamu pamiatok, pred členmi novej organologickej komisie, ktorá vznikla v roku 1997 pri Národnom hudobnom centre, stojí mimoriadne veľa práce. K prioritným úlohám bude patriť dokončenie súpisu všetkých organov na Slovensku, s ktorým sa začalo na časti územia bývalej gemersko-malohontskej župy v roku 1998, prehodnotenie a doplnenie organov zapísaných v ústrednom zozname pamiatok, vypracovanie „Regu-

latívu“ na prácu s pamiatkovými organmi, ale aj taká dôležitá a náročná úloha, akou nesporne je kodifikovanie odbornej organologickej terminológie.

● **Nedávno ste absolvovali prieskum asi v najohrozenejšej oblasti, čo sa týka zachovanosti historických organov – na Gemeri. Aké sú výsledky tohoto prieskumu?**

Spomínaný prieskum som realizoval z poverenia Národného hudobného centra v roku 1998. Treba podotknúť, že sa jednalo o základný prieskum, ktorý mal priniesť základné údaje o nástrojoch, ako napríklad meno staviteľa organa, rok postavenia, dôležité prestavby, základné údaje o vzdušniciach, traktúrach, dispozícii, mechoch, písťalovom materiáli, o súčasnom stave nástroja. Nástroje v preskúmanej oblasti pochádzajú od 17. storočia až po súčasnosť a predstavujú typy od len niekoľko registrových

pozitívov až do dvojmanuálove nástroje. Rôzne je aj technické riešenie nástrojov, od nástrojov s tradičnými zásuvkovými vzdušnicami a mechanickou traktúrou, až po nástroje s pneumatickými traktúrami s rôznymi typmi vzdušnic s registrovými kancelami. Aj keď sa pri mnohých nástrojoch nepodarilo zistiť meno organára, predsa len sa našli nástroje od doteraz úplne, alebo takmer neznámych autorov. Spomedzi nich spomeniem napr. Hinricha Wilhelma, Tamása Mielkeho, Matyása Czaraka z Czeglédu, Ágostona Kobzu z Horpácsu, Gyulu Kirsteina z Košíc, prípadne ďalších. Medzi doteraz neznámymi, resp. v literatúre nepopísanými nástrojmi sú okrem množstva nástrojov z 19. storočia aj nástroje z 18. storočia. Okrem toho sa objavili nástroje, ktoré sú zaujímavé pre dejiny organárstva na Slovensku, napríklad dvojmanuálový organ v ev.a.v. kostole v Rimavskej Sobote, ktorý postavil v roku 1893 Jozef Angster. Je to s najväčšou pravdepodobnosťou prvý nástroj na Slovensku, ktorý má pneumatickú hraciu a registrovú traktúru. Veľa nástrojov, ktoré pochádzajú síce z 20. storočia, je zaujímavých svojim technickým riešením atď. Najväčším významom súpisu organov je však skutočnosť, že bez ohľadu na ich pamiatkovú hodnotu poukazuje na ich nevyhovujúci, ba až alarmujúci stav. Z niektorých ostali zachované už len posledné zvyšky, ktoré ak ich nebudeme v blízkej budúcnosti inventarizovať a nesústredíme ich na bezpečnom mieste, rýchlo

zaniknú bez stopy. Opäť sa jedná o nástroje s dobou vzniku od 18. storočia až po 20. storočie. Drvivá väčšina preskúmaných nástrojov má drevené časti napadnuté črvotočom, v ev.a.v. kostole v Hrlici, kde stojí doteraz jediné známe dielo Tomáša Mielkeho, je v drevených častiach interiéru na prízemí kostola drevokazná huba! Mimoriadne vzácny, intaktne zachovaný pozitív Daniela Wallachyho z roku 1762 v ev. a.v. kostole je nielen niekoľko desaťročí v nepoužívateľnom stave, ale jeho drevené časti sú napadnuté črvotočom a pokryté niekoľko milimetrovou vrstvou plesne. Veľká vlhkosť v mnohých kostoloch zapríčiňuje, že drevené časti (najmä píšťaly) sa v glejených spojoch rozpadávajú. Ešte kritickejšia je situácia v objektoch, ktoré nie sú v poriadku po stavebnej stránke, sú v nich evidentné statické poruchy, zateká do nich, múry sú premočené atď. a často vzácnym nástrojom, stojacim na emporách, hrozí zrútenie. Žiaľ ani takýto katastrofický stav objektov na skúmanom území nie je ojedinelý. Mnohé nástroje sa stali vďaka porozbíjaným oknám pohodlným hniezdiskom vtákov a netopierov. Samozrejme, aký vplyv majú rozkladajúce sa zvyšky tiel a trus na nástroje, sa dá ľahko domyslieť. Mnohé objekty sú už odpojené od elektrickej siete, prakticky nenavštevované a je evidentné, že nástroje v nich nemajú šancu na prežitie, najmä keď som sa stretol aj s výslovnými prejavmi vandalstva, keď nástroje boli násilne rozbité a zdevastované. Niektoré sú poškodené ešte nezmyselnými prestavbami z prvej poloviny 20. storočia. Upozorniť treba aj na skutočnosť, že rapídne zhoršenie stavu historického nástroja môže zapríčiniť aj nevhodné vykurovanie objektu, prípadne iné zásahy, ktoré menia pôvodnú mikroklímu objektu. Iste by sa dalo pokračovať ďalej, ale faktom zostane, že časť vybraných vzácných nástrojov nemá šancu prežiť sa pôvodnom mieste. Preto bude potrebné urýchlene rozhodnúť o ich novom využití i keď som si vedomý aj negatívnych dôsledkov takého rozhodnutia.

• Ako zabezpečujú ochranu týchto nástrojov vlastníci?

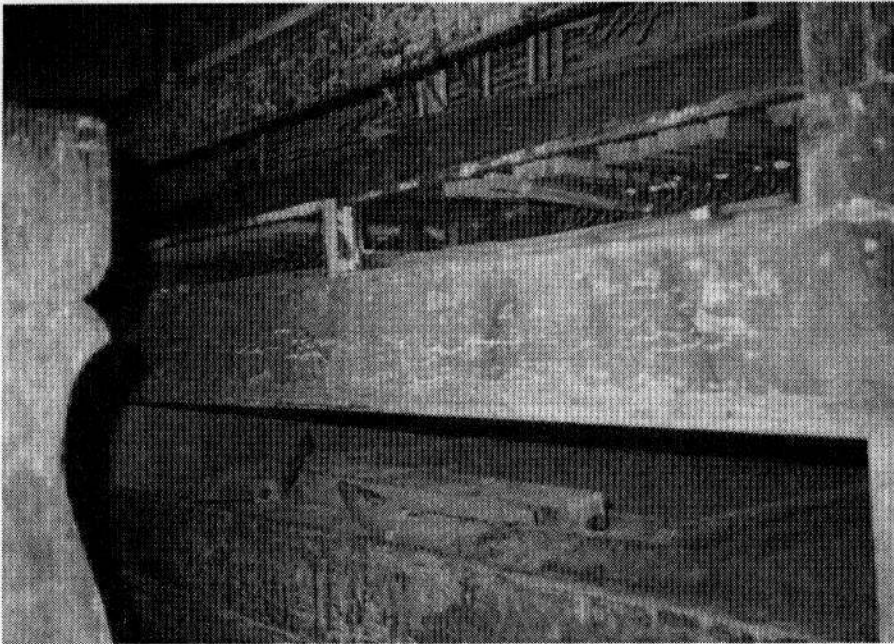
V podstate sú vlastníci limitovaní svojimi finančnými možnosťami a jasné je aj to, že nástroj možno opravovať až vtedy, keď je objekt v poriad-

ku po stavebnej stránke. Často by však kritickú situáciu vzácných nástrojov mohli zlepšiť aj finančne nenáročné opatrenia, napr. zasklenie rozbitých okien. Mnohým vandalským poškodeniam by možno pomohla zabrániť aj väčšia osveta a vyzdvihnutie umeleckej hodnoty nástroja pred miestnymi obyvateľmi. Možnosti vlastníkov sú však žiaľ obmedzené aj nedostatkom kvalitných organárov, navyše zatiaľ chýba „Regulatív“, ktorý jednoznačne upravil prácu s historickými organmi. Stav mnohých vzácných nástrojov je veľmi zlý, aj vďaka nekvalifikovaným zásahom laikov, ktoré iste boli urobené v záujme dobrej veci, ale rozhodne nástroj poškodili a pri ďalších zásahoch by ho mohli ohroziť. Treba si uvedomiť, že aj remeselne dobré zásahy, ktoré však nerešpektujú pôvodné riešenia a navyše nie je ani zdokumentovaný stav nástroja pred a po zásahu, výrazne degradujú pamiatkovú hodnotu nástroja. Stretol som sa aj s prípadom, keď bol kostol v nedávnej minulosti krásne obnovený, čo je žiaľ v skúmanej lokalite nie bežný jav. Horšie je však to, že pri rekonštrukcii objektu sa nemyslelo na organ. Jeho zvyšky, ktoré boli niekoľko desaťročí nepoužívateľné, z kostola jednoducho vyhodili bez toho, že by sa zabezpečila prehliadka zbytkov zodpovedným organológom, ktorý by rozhodol či zvyšky treba zachovať, alebo ich stačí dôkladne zdokumentovať. Bojím sa, že ak nepodnikneme rozhodné kroky, medzi iným aj poučenie správcov kostolov, takéto nenahraditeľné, ale úplne zbytočné straty sa stanú bežnými! Z iných lokalít sú mi už známe prípady, keď bol z kostola v nedávnej minulosti vyhodенý pozitív postavený v roku 1733 známym kremnickým organárom Martinom Zorkovským a to aj napriek tomu, že bol zapísaný (resp. dodnes je zapísaný) v Ústrednom zozname pamiatok SR. Približne v rovnakom období bol zlikvidovaný, opäť bez dokumentácie, aj dvojmanuálový organ bratislavského organára Vincenta Možného, ktorý bol zapísaný v neoficiálnom zozname pamiatkových organov západoslovenského regiónu. Ďalší zlikvidovaný organ, tentokrát z dielne Martina Šaška juniora, síce nebol zapísaný v zozname pamiatok, ale nie preto, že by si zápis nebol zaslúžil, ale jednoducho preto, že ho nikto z organológov nepoznal. Pritom

od Martina Šaška juniora evidujeme na území Slovenska len tri nástroje. Pri ochrane vzácných organov bude veľmi dôležité, aby vlastníci pamiatky mal k dispozícii erudovaný organológ, ktorý by mal prehľad o všetkých organoch nejakého územno-právneho celku, napr. v rímskokatolíckej cirkvi v rámci diecézy, a ev.a.v. cirkvi v rámci dištriktu. Zatiaľ však nemáme dostatok takýchto odborníkov. Situácia však nie je neriešiteľná, už teraz máme na VŠMU niekoľko poslucháčov hry na organ, resp. cirkevnej hudby, ktorých záujem o predmety organológia a dejiny organa a organovej literatúry pokračuje požadované penzum vedomostí a pri vytrvalosti v štúdiu by iste mohli byť prínosom. Tu sa žiada spomenúť, že v tejto problematike je na Slovensku momentálne naďalej evanjelická a. v. cirkev. Má výbor cirkevnej hudby, ktorý sa venuje aj problematike organov v ev.a.v. kostoloch. Výbor má k dispozícii slušnú databázu údajov o organoch, ktorú neustále dopĺňa a aktualizuje. Jednotlivým zborom poskytuje konzultačné služby, pomáha pri uzatváraní zmlúv s jednotlivými organármi, zúčastňuje sa na kolaudáciách opravených nástrojov atď.

• Ako sa stará štát – mnohé z týchto nástrojov sú veľmi cenné a sú súčasťou národného kultúrneho dedičstva.

Podľa zákona je vlastníkom pamiatky povinný sa starať o jej dobrý stav. Je však úplne jasné, že v niektorých prípadoch vlastníci nie je a pravdepodobne ani nebude schopný bez finančnej pomoci štátu túto svoju povinnosť splniť. Tu by iste mohol pomôcť fond Pro Slovakia, ale nepochybne aj iní sponzori. Prvoradou úlohou štátu v súčasnosti bude aktualizovať zoznam organov zapísaných do Ústredného zoznamu pamiatok SR, postarať sa o vypracovanie kvalitného „Regulativu“, ktorý by zohľadňoval všetky pozitívne skúsenosti vyspelých európskych štátov v tomto smere, ako aj pomoc pri výchove kvalitných organárov atď. Už desaťročia sa bezvýsledne volá po tom, aby aj pamiatkári mali svojho odborníka organológa, ktorý by spolu s vlastníckmi sledoval stav nástrojov zapísaných do Ústredného zoznamu pamiatok. Ak však má byť zoznam organov dokonalý, bude mu musieť predchádzať dokončenie aspoň základného prieskumu všetkých organov v SR.

Bolo by to aj v záujme vlastníkov, ktorý by potom mohli dostať kompletný zoznam organov na svojom území, kde by nástroje boli zaradené do rôznych kategórií podľa svojej hodnoty. Treba povedať, že v mnohých kostoloch sa nachádzajú nástroje postavené najmä koncom 20. a v 30. rokov, ktoré nielen že nemajú žiadnu umeleckú hodnotu, ale svojím technickým riešením nedávajú žiadnu záruku spoľahlivého fungovania ani po realizácii finančne náročnej generálnej opravy. Navyše bol na ich stavbu použitý obvykle podradný materiál. Peniaze, ktoré sa mali vložiť do takejto nezmyselnej opravy, by sa mohli použiť na prenesenie niektorého vhodného ohrozeného nástroja a na jeho reštaurovanie.

● **Aké kroky by sa mali urobiť, aby sa organy ochránili a zachovali pre budúcnosť?**

Najideálnejšie by bolo, ak by bolo možné všetky vzácne nástroje zachovať a reštaurovať na tom mieste, kde boli pôvodne postavené. Žiaľ takýto stav nie je reálny, mnohé nástroje ak sa majú zachovať, bude potrebné preniesť do iných objektov. Pri tom bude dôležité, aby tieto nástroje našli svoje pravidelné využitie. Do úvahy prichádzajú kostoly, ktoré majú novšie, technicky však často veľmi nespoľahlivé a umelecky nehodnotné organy. Iste by bolo vhodné aby aj konzervatóriá a VŠMU mali k dispozícii hodnotné staré nástroje, na ktorých by poslucháči mohli zodpovedne interpretovať

diela starých majstrov a zároveň sa dôverne zoznámiť s niektorými zvláštnosťami hry na starých nástrojoch. Iste však bude potrebné vytvoriť aj priestory, kde po predchádzajúcej inventarizácii, dokumentácii, dezinfekcii a dezinfekcii, nájdú vhodné prostredie na prežitie nástroje, ktoré zatiaľ nenájdu iné využitie. V každom prípade však bude potrebné zabezpečiť, aby žiaden nástroj, resp. jeho zbytky nezmizli bez stopy, bez predchádzajúceho prehliadnutia a zdokumentovania organológom. Zároveň sa však žiada výrazne upozorniť, že nestačí starý nástroj len zreštaurovať, treba sa postarať aj jeho následné sledovanie a trvalú údržbu. Sám som svedkom, že viaceré nástroje, ktoré boli pred rokmi pekne opravené, sa vinou zanedbania údržby opäť dostali do zlého stavu a na ich obnovu budú opäť potrebné značné prostriedky. V rámci kontroly nástroja treba zabezpečiť, aby takýto nástroj bol trvale primerane využívaný.

● **Ako sa pozeráte na využitie historických organov v kostoloch v súčasnej dobe?**

Myslím si, že aj staré, ovšem dobre a pietne reštaurované nástroje, sú vhodné pre liturgické účely. Navyše, pokiaľ by bol záujem zo strany organistov, aj pre celkom malé historické nástroje existuje nielen rozsiahla stará literatúra, ale aj celý rad vhodných skladieb od moderných autorov. Že sa na starých nástrojoch dá realizovať dobrá hudba dokazujú nielen nahráv-

ky našich popredných organistov na nich, ale už aj sedem ročníkov medzinárodného festivalu „Slovenské historické organy“. Samozrejme, podmienkou na takéto využitie je primeraný stav nástroja. Že o hudbu na historických nástrojoch je záujem, a nie malý, dokazujú návštevy jednotlivých koncertov v rámci už spomenutého podujatia. Osud našich vzácných organov by teda pri troche záujmu všetkých zainteresovaných ani zďaleka nemusel byť tak neradostný, ako sa možno javí pri čítaní týchto riadkov.

● **Viac rokov bola na trhu atraktívna publikácia „Historické organy na Slovensku“ od dr. Gergelyiho a dr. Wurma, ktorá je v súčasnosti vypredaná. Nepripravuje sa podobná publikácia o historických organoch?**

Faktom je, že dve vydania vydarenej publikácie Slovenské historické organy sa mimoriadnym spôsobom zaslúžili o spropagovanie našich starých vzácných organov nielen u nás doma, ale aj za hranicami. Pritom iste zohralo svoju úlohu, že kniha bola napísaná spôsobom, ktorý dokázal osloviť pomerne širokú vrstvu čitateľov. Musím sa priznať, že na myšlienku napísať pokračovanie spomenutej knihy niekedy pomýšľam a to aj vďaka slovám môjho milého uja Otmára, ktorý mi vo venovaní svojej knihy úprimne prial, aby som napísal ešte krajšie a úplnejšie dejiny slovenského organárstva. Išlo by o výber ďalších zhruba 100 nástrojov, ktoré by boli čitateľsky zaujímavé, publikácia by však mala priniesť aj nové výsledky bádania o slovenských organároch podľa regiónov, ďalej stručnú syntézu slovenského organárstva od počiatkov až po roku 1945. Mala by poukázať aj na nástroje, ktoré už neexistujú v podobe zachytenej v pôvodnej publikácii, resp. zanikli úplne! Zdá sa mi však, že malý slovenský trh je predchádzajúcimi vydaniaми momentálne dostatočne nasýtený a tak sa v priebehu najbližších rokov sotva nájde vydavateľ na podobné podujatie. Preto je mojím bližším cieľom, na ktorom momentálne intenzívne pracujem, napísať učebnicu dejín slovenského organárstva pre potreby poslucháčov VŠMU.

ZA ROZHOVOR ĎAKUJE
IVETA SESTRJENKOVÁ

Ako predohrať pieseň JKS

Predohra na JKS 210 "Základ Cirkvi je na skale"

The first system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#) and a common time signature (C). It begins with a forte dynamic marking (*f*) and contains a series of chords and moving lines. The lower staff is in bass clef with the same key signature and time signature, featuring a steady accompaniment. A pedaling instruction "ped." is written below the bass staff, with a fermata-like symbol above it.

The second system continues the musical piece with two staves. The upper staff maintains the melodic and harmonic development, while the lower staff provides a consistent rhythmic and harmonic foundation.

The third system of notation shows further development of the musical themes. The upper staff features more complex rhythmic patterns and chordal textures, while the lower staff continues its accompaniment. A forte dynamic marking (*f*) is present in the lower staff.

The fourth system continues the prelude with two staves. The upper staff has a more active melodic line, and the lower staff maintains the accompaniment with some rhythmic variation.

The fifth and final system of notation concludes the prelude. The upper staff ends with a series of chords, and the lower staff features a final accompaniment line. A ritardando marking (*rit.*) is placed above the lower staff towards the end of the system.

Predohra na JKS 202 "Radujte sa, ó, kresťania"

The first system of the prelude consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). It begins with a dynamic marking of *mp*. The lower staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The music features a mix of eighth and sixteenth notes in the right hand, while the left hand plays a steady bass line with some chords.

The second system continues the prelude. The upper staff shows more complex rhythmic patterns with sixteenth notes and rests. The lower staff continues with a bass line that includes some chords and rests. The system concludes with a double bar line.

Dohra na JKS 202 "Radujte sa, ó, kresťania"

mierne rýchlo ♩. 96

The first system of the duet is in 3/4 time. The upper staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#). It starts with a dynamic marking of *f* and the instruction *leggiero*. The lower staff is in bass clef with the same key signature. The music features a rhythmic pattern of eighth notes in the right hand and a bass line with chords in the left hand.

The second system continues the duet. The upper staff maintains the eighth-note rhythmic pattern. The lower staff features a bass line with chords and rests. The system concludes with a double bar line.

The third system continues the duet. The upper staff features a rhythmic pattern of eighth notes. The lower staff features a bass line with chords and rests. The system concludes with a double bar line.

S T R E T N U T I A

Ladislav Schleicher (30.3.1908-17.1.1999)

Prvé stretnutie. Ujo.

Po vojne sme bývali v Matúškove. Matka denne cestovala do Bratislavy, kde učila klavír na hudobnej škole.

Bola krásna, slnečná nedeľa. Zrazu dopoludnia náš veľký dvor ožil, bolo plno víťania a smiechu. Prišli matkine kolegyne a kolegovia na hodý. Dodnes mám obraz tohto dňa v pamiatke, už ako dieťaťu sa mi všetko veľmi páčilo. Prirodzene nemohla som vedieť, že medzi hosťami je „Laci bácsi“, a že toto stretnutie je iba začiatok.

Druhé stretnutie. Pedagóg.

Na Vyššej hudobnej pedagogickej škole učil sestru, mňa už nie. Naše pravidelné stretnutia sa začali na hodinách latinčiny v prvej a druhej triede gymnázia. Spoznala som ho ako dôsledného, vecného človeka, pre ktorého bolo nadovšetko významné naučiť nás jeho milovanú latinčinu.

Tretie stretnutie. Zbormajster.

Časom som sa dozvedela o zbormajstrovi zboru Salvator pri jezuitskom kostole, kostole Sv. Trojice a dirigentovi Maďarského kresťanského zboru. Dnes je mi záhadou, že som ani raz nepočula jeho zbory, jeho skladby predvedené týmito zbormi. Pravdepodobne to bolo tým, že som chodievala do iného kostola. Z tejto strany som ho spoznala ako členka speváckeho zboru našej školy. Neskôr som sa o ňom dozvedela, že už pred druhou svetovou vojnou sa aktívne, v Kodályovskom duchu, zapojil do maďarského zborového hnutia.

Štvrté stretnutie. Pomocná ruka 1.

Od roku 1992 vediem maďarský chrámový zbor Corda fratrum pri františkánskom kostole. Vždy mu dobre padlo, keď sme ho pozvali na omše, na ktorých sme spievali. „Prečo nespievate s organom? Gratulujem vám, potrebovali by ste viac mužov, mali by ste lepšie pracovať s dynamikou, darujem vám noty...“ Tieto slová charakterizovali naše stretnutia po sv. omši.

Piate stretnutie. Vďaka.

Písal sa rok 1995. Moje pracovisko (Hudobný kabinet Univerzitetnej knižnice) usporiadalo prvý ročník festivalu Spievajme Pánovi '95. Aj tu sa ukázalo, že odhliadnuc od vysokého veku, pán profesor - zbormajster nepoznal únavu a pozvanie prijal. Konečne sa aj nám podarilo prekvapiť ho. Po spoločnom speve zboru Chorus Salvatoris a obecenstva „Spievajme Pánovi“ sme s vďakou a uznaním pozdravili dlhodobého dirigenta zboru Salvator, nestora zborového spevu. On však po podakovaní hneď hľadal možnosť, ako pomôcť nášmu podujatiu. O pár dní mi priniesol návrh skladieb so slovami: „boli by vhodné na spoločný záverečný spev“.

Šieste stretnutie. Hudobný publicista – Pomocná ruka 2.

Možno málokto vie o jeho publicistickej činnosti, o jeho metodických prácach určených zbormajstrom, o článkoch týkajúcich sa bratislavského hudobného života, o jeho prednáškach v rozhlase, alebo v Spoločnosti F. Liszta, ktorej bol zakladateľom i tajomníkom. Jedným slovom jej duchom. Posledné jeho vyznanie „Rozjímanie o modlitbe“

vyšlo v maďarskom katolíckom časopise Remény, žiaľ niekoľko dní po jeho smrti.

Jeho dôslednosť, ochota, prišli mi znovu na pomoc. Do jednej encyklopédie som písala o ňom heslo. Presné a vyčerpávajúce údaje, týkajúce sa jeho profesionálnej i životnej dráhy, mi ulahčili prácu.

Ale aj pri iných heslách poskytol pomocnú ruku. Dôveroval a tak poskytol aj vzácny rukopis, ktorý len čakal a čaká na uverejnenie (páter Felician Mócik).

Osme stretnutie: Jubilant.

Keď sme sa dozvedeli, že sa pripravujú malé oslavy k jeho 90-tinám v Spoločnosti Ferenc Liszta a nás poprosili, aby sme so zborom prispeli k oslave s radosťou sme prijali pozvanie. Na záver osláv sme mu zaspievali aj jeho Tantum ergo. Podarilo sa nám znovu ho prekvapiť, podarilo sa nám urobiť mu radosť.

Deviate stretnutie.

Posledné, na tomto svete. Strelí sme sa, keď každý z nás bol na inom brehu, na jeho pohrebe v krematóriu. Spájala nás modlitba i spev nášho zboru. Rozlúčka z jeho strany bola neobyčajná. V závere sa nám prihovril z nahrávky, povzbudil nás a lúčil sa s nami. Videli sme ho pred očami, videli sme jeho originálnu tvár, postavu a neopakovateľnú osobnosť.

Desiate stretnutie.

Verme, že to bude pred trónom Pána Boha.

EMESE DUKA-ZÓLYOMIOVA

DOMINICA RESURRECTIONIS

AD MISSAM IN DIE

Antiphona ad introitum IV

Ps. 138, 18, 5, 6 et 1-2

RÈ-SURRE-XI, * et adhuc te-
 cum sum, al-le-lú-ia :

pò-su-i-sti su-per me ma-nu-m tu-ã-m, al-le-
 lú-ia : mi-ra-bi-lis fa-cta est sci-ën-ti-a
 tu-ã, alle-lú-ia, al-le-lú-ia. *Ps. Dó-mi-ne*
 probásti me, et cognoví-sti me : tu cognoví-sti sessi-ó-nem
 me-ã-m, et re-surrecti-ó-nem me-ã-m. *ADR invollexisti ...*

Pieseň stvorenstva

Slovenský preklad textu: Karol Strmeň *
Hudba: J. L.

Sólový nástroj in C

The musical score is written for a solo instrument in C major and a voice. It consists of three systems of music. The first system shows the vocal line and piano accompaniment. The piano part begins with a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand. The vocal line enters with the lyrics: "Najvyšší, všemohúci, dobro - tivý Pane, te - be bud' chvá - la,". The second system continues the vocal line with the lyrics: "česť a slá - va a všetko ďako - vanie. Bud' pochvá - lený, Pane môj,". The piano accompaniment continues with a steady bass line and a melodic line in the right hand. The third system shows the vocal line with the lyrics: "so všetkým твоjím stvorenstvom, na prvom mies - te s Pánom bratom slnkom,". The piano accompaniment continues with a steady bass line and a melodic line in the right hand. The score is marked with a double bar line and a repeat sign at the beginning of each system.

Najvyšší, všemohúci, dobro - tivý Pane, te - be bud' chvá - la,

česť a slá - va a všetko ďako - vanie. Bud' pochvá - lený, Pane môj,

so všetkým твоjím stvorenstvom, na prvom mies - te s Pánom bratom slnkom,

sempre legato

* Pieseň stvorenstva
z videofilmu Dariny Gladišovej
Novum Ver na počesť sv. Františka

čo budí deň a osvetľu-je nás, krás - ne je, ho-rí veľkým svetlom

a te-be, Pa-ne Najvyšší, má predobraz. Bud' pochvále-ný,

Pa-ne môj, za ses-tru na-šu ma-te-rin-skú zem, ktorá nám dá - va

ú-tulok a poživeň a ro-dí rôz-ne plodiny, trá - vu a pestré kvety.

tr *tr*

Bud' pochvále-ný, Pa-ne môj, za ses-tru na-šu vo-du,

po-ní-že-nú, po-treb-nú a čis-tú. Bud' pochvále-ný,

tr

Pa-ne môj, za bra-ta náš - ho o-heň, kto-rý nám sviati

v no-ci a pekný je, ve-se-lý, bujarý a mocný. Bud', pochválený,

Pa-ne môj, za všetkých, ktorí odpúš - ťa - jú z lás - ky k tebe,

čo podstupujú ú - trapy a neduhy. Blahoslavení, ktorí trpia v svätom poko - ji,

bo ty ich, Pa - ne, budeš korunovať. Vďa - kou zahŕňajte, zve - le - buj - te

Pá - na a s veľkou po - korou slúž - te mu bez prestania!

Tento spev je navrhnutý do pripravovaného liturgického spevníka.

Ďakovný chválospev po prijímaní.

Na hore Olivovej

Text: Hymnus „In monte olivis consite”

Preklad: Janko Silan

Hudba: Ján Jasenický

1. Na ho-re O-li-vovej sa modlí a kle-sá Spa-si-tel',
2. Koruna han-by ple-te-ná zo silných tr-ňov ven-čí ho,
3. Pri-bi-tý na kríž ne-šťastný ne-vinný medzi zločincov,

sempre legato

v úzkostiach pla-če, ne má síl, kr-vou je ce-lý skrope-ný.
Vla-dá-ra slá-vy, ktorý má plášť purpu-ro-vý o-de-ný.
eš-te sa mod-lí za katov, až du-šu celkom vydýchne.

Už zradené - ho zrad - com ho trýz nia a vlečú ku trestom, povrazmi via - žu
 Kríž trojná - sobnej fa - žoby niesť musí hore na vrchol, hoci sa trá - pi,
 Bud' slá - va tebe, Je - žišu, zro de ný z Panny Má - ri - e, i Otcu, Duchu

drsný - mi a bi - jú a tl - čú do kr vi.
 strá - ca dych a na zem padá bez se ba.
 ži vé - mu dneska a na večné ve - ky. A - men.

Tento spev je navrhnutý do pripravovaného liturgického spevníka.

Procesiový spev v pôstnom období.

Kristus nás miloval

Vrúčne (♩ = 60-63)

Text: Rímsky misál (30. nedeľa)

Hudba: Viera Lukáčová

Kristus nás veľ-mi mi-loval a seba samé - ho vy-dal za nás,

The first system of music consists of a vocal line on a single staff and a piano accompaniment on two staves. The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is 4/4. The vocal line begins with a quarter note G4, followed by eighth notes A4, Bb4, C5, D5, E5, F5, G5, and a dotted quarter note G5. The piano accompaniment features a steady eighth-note bass line and chords in the right hand.

a-ko dar a obe-tu Bohu veľmi príjemnú, ako dar a obe-tu

The second system of music continues the vocal line and piano accompaniment. The vocal line has a quarter rest followed by eighth notes G4, A4, Bb4, C5, D5, E5, F5, G5, and a dotted quarter note G5. The piano accompaniment continues with eighth-note patterns and chords.

Bo-hu veľ-mi prí-jemnú,

Bo hu veľ-mi prí - jem-nú.

The third system of music concludes the vocal line and piano accompaniment. The vocal line has a quarter note G4, followed by eighth notes A4, Bb4, C5, D5, E5, F5, G5, and a dotted quarter note G5. The piano accompaniment ends with a final chord. A 'rit.' (ritardando) marking is placed above the final notes of the piano accompaniment.

Tento spev je navrhnutý do pripravovaného liturgického spevníka.

Spev na prijímanie

INTERPRETI

liturgickej hudby (2)

Amantius Akimjak

Kantor

Kantor v katolíckej Cirkvi je spevákom liturgických spevov, alebo predspevákom duchovného spevu, vedúcim chóru, či zbormajstrom, ale aj učiteľom cirkevného spevu.¹

Názov kantor pochádza od latinského slova *cantare* - spievať. Z histórie scholy, o ktorej budeme písať neskôr, vieme, že do nej patrili taktiež kantori. Na čele stál arcikantor čiže hlavný kantor, dnes by sme povedali, dirigent scholy. Mal ešte troch pomocných kantorov. Týchto kantorov si vyberali spomedzi scholistov. V stredovekej schole boli zvyčajne štyria kantori.²

Ak chceme hovoriť o tom, kto bol kantor, musíme si najprv zdôrazniť, že najdôležitejšiu úlohu v liturgii má slovo. Prostredníctvom slova Boh hovorí k človekovi, informuje ho o svojej existencii a pozýva ho napredovať v dobrom. Slovo Božie je predovšetkým vo Sv. písme, ale aj kniha Sv. písma vyžaduje výklad. Už v Starom zákone čítali Sv. písmo v synagóge a potom ho vysvetľovali. Nový zákon prijal tento spôsob odovzdávania Božieho slova. V starokresťanských časoch na čítanie svätých textov vyberali špeciálne pripravených lektorov.³ V stredoveku sa dokonca slávnostne odovzdával tento úrad svätením za lektora. Týmto svätením lektor nadobudol právo verejne čítať Sväté písmo pred zhromaždeným ľudom. Lektor a kantor mali veľa spoločného. Tak, ako lektor slávnostne čítal texty pred zhromaždeným ľudom, tak kantor ich slávnostne spieval. Často sa stalo aj to, že jedna

osoba vykonávala obidve tieto funkcie. A tak, čítajúceho Božie slovo nazývali lektorom a spievajúceho posvätné texty kantorom.⁴

Starogalské cirkevné štatúty obsahujú dokonca formulu „posvätenia“ kantora: „Pozerať, aby si srdcom uveril v to, čo ústami spievaš, a aby si potvrdil činmi to, čo srdcom veríš“. Niekedy teda aj kantor prevzal svoj úrad slávnostným spôsobom. Samozrejme zaviazovalo ho to, aby pevne veril v spievané pravdy a aby žil dôstojným životom, ktorý by potvrdzoval túto pravdu.⁵

Kantorom mohol byť skúsený a vyškolený spevák. Úrad kantora nemohol prevziať človek nevyučený a netaľentovaný. Taktiež sa vyberali ľudia obdarení pekným hlasom, aby zapôsobili nielen textom, ale aj nádherným znením spevu. Mal to byť človek skromný, ktorý by nepredstavoval seba, ale nášho Pána. Jeho spev mal byť modlitbou, ktorá zaujala veriacich.

Kedže v liturgii máme rôzne spevy, ťažšie i ľahšie, také, ktoré zo svojej povahy môžu spievať všetci, ale i také, ktoré je lepšie spievať sólistovi, zaviedla sa v Cirkvi funkcia kantora. Kantor mal potom učiť spievať iných.⁶ Úroveň spevu vždy závisela od úrovne kantora. V dejinách Cirkvi v tomto smere môžeme pozorovať veľký rozmach najmä za sv. Gregora Veľkého, ktorý skôr, než sa stal pápežom, bol istý čas kantorom pápežskej scholy. Ako pápež poslal kantorov rímskej scholy do rôznych krajín Európy, aby tam učili autentický spev rímskej cirkvi. Jedným takýmto kantorom bol sv.

Augustín z Canterbury, ktorý sa usadil na dlhší čas v Anglicku.⁷

Sv. Béda, jeden z nástupcov sv. Augustína na biskupskom stolci v Yorku, bol svätým kantorom, ktorý dbal na rozvoj gregoriánskeho spevu. Na území Francúzska pracoval v 8. storočí Simeon, kantor rímskej školy spevákov. Podľa starej legendy aj v benediktínskom opátstve St. Gallen (dnešné Švajčiarsko) založil scholu *cantorum* kantor rímskej školy zvaný Romanus.⁸ Do Poľska priniesli liturgické spevy benediktínski mnísi. Na Slovensko prišli z východu sv. Cyril a Metod, zo západu zasa mních sv. Amandus z Tours, a tak liturgia na Slovensku pri speve dýcha oboma polovicami tých istých pľúc katolíckej cirkvi.⁹

V XVI. storočí boli kantori bezprostredne zodpovední za úroveň naučených spevov. Preto sa od nich vyžadovalo poznať disciplínu, ktorú prednášali. Ich záväzky môžeme pozorovať v dekrétach a miestnych štatútoch. Obraz o práci vtedajších kantorov si môžeme urobiť na vzorke z poľskej oblasti, ktorú poznám z tamojších štúdií. Napríklad kantor wawelskej školy mal každú sobotu popoludní vypisovať na tabuľu omšový introit, alebo responzórium, pripadajúce na nedeľu, alebo vyznačený sviatok. Potom mal za úlohu denne cvičiť tieto spevy po hlavnej omši (*sume*) s celou školou.

Kantormi v katedrálnej školách boli obyčajne kapláni, ktorí plnili taktiež záväzky kantorov počas chórovej služby v katedrále. Napríklad z dekrétov synody (r. 1589) Gnieznienskej provincie v Poľsku sa

dozvedáme, že kandidáti na kňazstvo museli ukázať svedectvo z účasti na lekciiach spevu.¹⁰

Môžeme pripustiť, že podobné požiadavky sa kládli i v skoršom období. Popri praktickej náuke liturgického spevu sa v gnieznienskej škole taktiež prednášala teória z oblasti gregoriánskeho chorálu. Podobnú výuku môžeme pozorovať i v škole krakowskej a wroclawskej.¹¹

Spomedzi hudobne zaangažovaných scholistov si kantori vyberali zástupcov, ktorých nazývali succentores alebo signatores. Keďže študentami škôl boli žiaci a klerici, odtiaľ kantor ako ich učiteľ užíval titul cantor chori et clericorum. Succentor mohol byť iba učiteľom spevu, kantor bol zároveň vedúcim inštrumentálneho telesa.¹² V čase založenia Kňazského seminára v Gnieznie, kantori sa tu stali prednášateľmi, učili klerikov spev a viedli inštrumentálne teleso.¹³

Takto v Gnieznienskej škole popri kantorovi existoval úrad signátora

a taktiež subsignátora. Subsignátor sa v tomto období v katedrálnej škole neobjavoval veľmi často. Takúto funkciu môžeme pozorovať ešte v škole wroclawskej.¹⁴ Oba, signátor i subsignátor mali dbať na to, aby schólisti počas liturgie dobre interpretovali žalmy.¹⁵ Časom funkciu katedrálnej kantorov, taktiež učiteľov spevu v kňazských seminároch zverili svetským ľuďom.

Z historického prehľadu a zo súčasne platných dokumentov Cirkvi o posvätej hudbe a liturgickom speve vyplýva, že úlohou kantora je aj dnes viesť spevy s patričnou účasťou ľudu.

Jeho dôležitosť vzrastá najmä vtedy, ak niet speváckeho zboru. Táto funkcia bola vždy potrebná tam, kde sa organizovane spieval spoločný spev. Zvlášť vysoký stupeň profesionálnej kultúry dosiahli kantori najmä v liturgii východného obradu, kde sa nepoužíva organ. Schematicky možno vymenovať tieto povinnosti kantora:¹⁶

- plánuje a usmerňuje výber spevov pre liturgiu,
- precvičuje so spevákmi a s veriacimi neznáme a nové spevy,
- oznámi ľudu, čo sa bude spievať (číslo piesne, text rezponzória a pod.),
- ak niet organistu alebo spolu s organistom začína a vedie spoločný spev,
- v striedavých spevoch spieva sóla ako predspevák,
- výnimočne preberá aj niektoré spevy kňaza alebo diakona (vo svätom týždni pašie, Ecce lignum crucis – Hľa, drevo kríža,

Exultet – veľkonočný chválospev).¹⁷

Úlohy kantora v súvislosti s medzispievmi by sme mohli zhrnúť nasledovne.

Hneď po žalmistovi má úlohu spievať rezponzóriový žalm kantor,¹⁸ a ak to robí od ambóny, stáva sa na tú chvíľu vlastne žalmistom. Ako kantor ho síce môže spievať aj z iného miesta, ale to platí len v nevyhnutnom prípade.¹⁹

Ak sa po prvom čítaní namiesto rezponzóriového žalmu spieva graduálový spev z Graduale Romanum, alebo Graduale Simplex, samozrejme v latinskej reči, a ak niet scholy alebo zboru, úlohou kantora je spievať graduálový spev a ľud sa na ňom zúčastňuje tým, že ho počúva. Môže ho spievať aj skupina kantorov.²⁰

Keď niet scholy, aklamáciu aleluja s alelujovým veršom, alebo pôstnu aklamáciu s veršom pred evanjeliom spieva kantor, alebo skupina kantorov.²¹

Taktiež kantor má spievať traktus namiesto verša pred evanjeliom, ak niet scholy či zboru. Môže ho však spievať aj skupina kantorov, avšak v latinskom origináli z Graduale Romanum alebo Graduale Simplex.²²

Kiežby dnešní kantori aj pomocou pravidelných kantorských kurzov, ktoré sa už v niektorých diecézach na Slovensku pravidelne organizujú, pokračovali v úctihodnej tradícii, ktorá síce bola na 40 rokov čiastočne prerušená totalitným systémom, (boli zatvorené učiteľské ústavy, v ktorých sa učiteľ učil aj za kantora, aj hru na organe), ale teraz po znovuzavedení predmetu cirkevný spev a hudba na základných umeleckých školách a konzervatóriách môže sa slobodne rozvíjať.²³

Úlohou kantorov je predovšetkým viesť spevy ľudu. Viesť znamená napomáhať celému zhromaždeniu v intonácii a v rytme. Čo sa týka intonácie, skladby s ľuďom (v inom prípade s deťmi) treba spievať v takej výške, aby to bolo pre ľud (pre deti) prijateľné, ani nie príliš vysoko, ani nie príliš nízko. Čo sa týka tempa, treba tu nasadiť také

tempo, ktoré by vyznievalo v prvom rade pokojne, nábožne, až s bážňou. Ale nie rozvláčne, „utahane“, s čím sa v mnohých kostoloch stretáme. Nesmie to byť tempo, alebo lepšie povedané rýchlosť tempa, ktorá by vyznievala zbrklo a ani s deťmi šantivo. Zvlášť deti môžu a majú spievať radostne a veselo, ale nikdy nie šantivo. Pri spevoch s deťmi si položíme otázku: Čo teraz tie deti na bohoslužbách urobili? Dobré sa tu zabavili, alebo sa dobre, spevom pomodlili? Ak bolo to prvé, nesplnili sme svoju úlohu pri ich vedení. Spevy z JKS ako aj spevy z Liturgických spevníkov má kantor viesť nie „pochoďovým tempom“, ale skôr „deklamovaným“ spôsobom. To znamená, že pri nasadzovaní tempa má brať do úvahy i zmysel a meditáciu textu. Pri speve niektoré miesta zrýchli, iné spomalí, alebo niečo zdôrazní. Nech nespieva ako mŕtvy stroj, ale ako živý človek, ktorý chce svojím spevom chváliť Boha a spájať sa s Ním i s veriacimi, ktorým pomáha spievať čo najkrajšie a najsprávnejšie. A ešte poznámka o mikrofóne. Je veľmi nevkusné, ak kantor cez mikrofón všetok ľud prekrikuje. Neznamená to, že kantor nesmie mať na chóre mikrofón. Môže ho mať, ale musí ho mať aspoň primerane kvalitný a má sa naučiť doň spievať (z akej vzdialenosti, s akou silou). Toto všetko si má však vyskúšať s inými, čo ho dole v kostole počujú mimo bohoslužieb.

Ešte lepšie však je, ak vedľa organistu na chóre je prítomných viacero kantorov, ktorí spoločne, prirodzeným hlasom vedú spevy ľudu. Ak také niečo v kostole existuje, v Božom ľude to spôsobuje túžbu zapojiť sa do spevu. Neboja sa pridať a hlavne vedia k čomu sa majú pridať, lebo počujú jednotné vedenie spevu a nie viaceré hlasy z rôznych kútov kostola. Dôležitú úlohu tu zohráva aj organista, ale o tom bude pojednávané nabudúce.

Poznámky:

- 1 I. Pawlak: Kantor. In: R. Rak: *Služba oltarza*, Katowice 1982, s.13.
- 2 Tamže, s.14.
- 3 B. Trávenec: *Lekcionár a obraz v cirkvi*, LIT 1 (1991) č.3, s.206-207.
- 4 I. Pawlak: *Schola, kantor i psalterzysta w historii Kościoła*, In: Rak R. red., *Služba oltarza*, Katowice 1982, s.13; Taktiež, E. Malovec: *Medzispěvy vo svätej omši*, Trnava 1971, s.3-4; Taktiež, L. Tomaško: *Úvod do responzoriálnych žalmov*, Spišská Kapitula - Spišské Podhradie 1978, s.4-9.
- 5 I. Pawlak: *Schola, kantor i psalterzysta...*, s.13.
- 6 B. Pilch: *Melodie śpiewów między czytaniem po Soborze Watykańskim II. w polskich śpiewnikach katolickich*, Uniwersyteńska kniźnica KUL, Lublin 1993, s.102.
- 7 I. Pawlak, Schola, kantor i psalterzysta..., s.14.
- 8 I. Pawlak: *Schola, kantor i psalterzysta...*, s.14.
- 9 A. Bagin: *Apoštoli Slovanov*, SSV Trnava CN Bratislava 1987, s.32-33; Taktiež, A. Akimjak: *Chrámový spev na Slovensku*, DP 71 (1990) č.2, s.76-77.
- 10 W. Gieburowski: *Choral gregoriański w Polsce od XV do XVII. wieku*, Poznań 1922, s.25 nn.
- 11 I. Pawlak: *Gnieźnieńska szkoła katedralna w I. połowie XVI. wieku*, „*Studia Gnesnensia*“, 5 (1979-80), s.315-316.
- 12 J. Prosnak, cit.d., s.136 nn.
- 13 I. Pawlak: *Gnieźnieńska szkoła...*, s.316; Taktiež, H. J. Sobeczko, *Liturgia katedry wrocławskiej według przedtrydenckiego Liber Ordinarius z 1563 roku*, Opole 1993, s.247.
- 14 I. Pawlak: *Gnieźnieńska szkoła...*, s.316.
- 15 Tamtiež.
- 16 J. Lexmann: *Základné pojmy liturgického spevu a duchovnej hudby*, vysokoškolské skriptá, CMBF, Bratislava 1984, s.17.
- 17 *Rímsky misál*, Typis polyglottis Vaticanis 1981, Kvetná nedeľa, čl.22, s.141-142; Veľký piatok, čl.15,16,17, s.168; Veľkonočná vigília, čl.17, s.183.
- 18 *VSRM*, č.66; Taktiež, *Ordo Lectionum Missae*, Typis polyglottis Vaticanis 1969, Praenotanda č.25; Taktiež, *Ordo Lectionum Missae*, Typis polyglottis Vaticanis 1981, Praenotanda č. 22; Taktiež, INTER OECUMENICI, prvá inštrukcia Posvätnéj kongregácie obradov o posvätnéj liturgii (26.9.1964), AAS 56 (1964) 877-900, č.50; Taktiež, I. Pawlak: *Śpiewy międzykolekcyjne*, „*Wiadomości Archidiecezji Gnieźnieńskiej*“ 27 (1972) nr 1, s.7; Taktiež, Z. Piasecki: *Psalm responsoryjny jako aktualizacja czytań mszalnych*, Warszawa 1977, s.96; Taktiež, Z. Bernat: *Psalm responsoryjny: recytowany czy śpiewany?* CT 46 (1976) z.1 s.105.
- 19 *VSRM*, čl.36.
- 20 *VSRM*, čl.36; Taktiež, *Ordo Cantus Missae*, Typis polyglottis Vaticanis 1972, Praenotanda č.5; Taktiež, Z. Bernat: *Śpiew i muzyka kościelna w odnowionej liturgii*, In: F. Blachnicki, red., *Wprowadzenie do liturgii*, Poznań 1967, s.117-118; Taktiež, G. Buczkowski: *Śpiewy liturgii słowa w świetle posoborowych dokumentów Stolicy Apostolskiej*, Rukopis magisterskiej práce, Poznań 1980, s.51; Taktiež, Z. Bernat: „*Graduale Simplex*“, CT 38 (1968) z.1, s.91; Taktiež, R. Rak, *Msza święta recytowana i śpiewana*, Wskazania praktyczne, Katowice 1965, s.20.
- 21 *VSRM*, čl.37a; Taktiež, *Ordo Lectionum Missae*, Typis polyglottis Vaticanis 1969, Praenotanda, č.27; Taktiež, I. Pawlak: *Śpiew w odnowionej liturgii*, „*Wiadomości Archidiecezji Gnieźnieńskiej*“, 25 (1970) nr 6-7, s.145; Tenže, *Alleluja z wersetem w liturgii mszalnej*, RBL 30 (1977) nr 5, s.251-252; Tenže, *Śpiewy przed Ewangelią*, „*Msza Święta*“ 33 (1977) nr 11, s.260; Taktiež, R. Rak: *Msza święta...*, s.21; Taktiež, G. Skop: *Repertuar psalterzysty, kantora i scholi*, In: R. Rak, red., *Služba oltarza*, Katowice 1982, s.38; Taktiež, G. Buczkowski, cit.d., s.51; Taktiež, T. Sinka, *Zarys liturgiki*, Gościkowo-Paradyż 1988, s.186.
- 22 *Musicam sacram*, inštrukcia Posvätnéj kongregácie obradov o posvätnéj hudbe (5.3.1967) AAS 59 (1967) 300-320; slovenský preklad: LIT 2 (1992) č.6-7, s.111-128; taktiež „*Adoremus*“ 1 (1995) č.2, s.10-13, a 2 (1996) č.1, s.8-10, čl.19, 20, 21, 33; Taktiež, Z. Bernat: *Instrukcja o muzyce w liturgii świętej*, CT 37 (1967) z.3, s.137-139.
- 23 A. Konečný: *Hudobná stránka liturgie*, LIT 2 (1992) č.6-7, s.141-142.

OHLASY

Ďakujem, že ste opäť uverejnili môj článok, a tak i ja som mohol prispieť do nášho hudobníckeho časopisu ADORAMUS TE. Tentokrát by som sa chcel zapojiť do rubriky OHLASY. Jedna téma bola uvedená: Omše pre malé skupiny, najmä „mládežnícke“.

Myslím si, že o týchto omšiach sa dosť málo hovorí. Mladí ľudia chcú tiež vyjadriť svoju vieru, a tak i „štýl mládežníckych omší“ býva viac prispôsobovaný mládeži. Niektorými kňazmi sú takéto sv. omše podporované, niektorí ich naopak zavrhujú. A mladí ľudia? Keď ich kňaz správne usmerní, vedia čo majú hrať, spievať. Ale čo keď nie. Pre klasickú sv. omšu existujú presné pravidlá, platí to aj pre mládežnícke omše?

Doba neuveriteľne beží a mení sa, to neznamená, že pravdy pred 2000 rokov už neplatia. Platia, ale v inej podobe. Nie je rozumnejšie podať Kristovu radostnú zvesť mladým ľuďom takou formou, aby sv. omšu brali ako svoje vyjadrenie lásky k Bohu? Je zbytočné, keď mladý človek „absolvuje“ sv. omšu pasívne. Dnešný mladý človek chce konať, stačí ho iba správne usmerniť. A v tom vidím riešenie liturgiky mládežníckych sv. omší. Kňaz má byť pastier, nie zakazovateľ. Lepšie pokojne usmerniť, ako sucho karhať za nevedomosť.

BRANISLAV BULLO

Pán Branislav Bullo predkladá problematiku mládežníckych sv. omší – a najmä hudobnej stránky – zo zorného uhla kňazov – duchovných pastierov a samotných mladých.

Nastolená záležitosť spadá do dvoch teologických oblastí – je to liturgika a liturgická pasterácia.

Liturgika

Konštitúcia o posvätnnej liturgii *Sacrosanctum Concilium* učí, že liturgia má za cieľ oslavu Boha a spásu (SC 7). Cieľom koncilovej liturgickej obnovy je plná, uvedomelá a činná účasť veriacich na liturgii.

O speve v liturgii sv. omše platia smernice, uvedené v úvode Rímskeho misála. V omšiach pre malé skupiny tieto usmernenia neprestávajú platiť, obsah spevov ostáva. Možno však vhodne využiť taký hudobný žáner a hudobno-literárny výraz, ktorý vyhovuje vyjadrovaniu mladých za podmienky dodržania posvätnosti.

Liturgia je žriedlom kresťanskej formácie, cestou kresťanskej dokonalosti a školou askézy a kontemplácie. To sú aj vrcholné ciele pasterácie. Liturgia je zložkou pasteračného posolania Cirkvi.

Liturgická pasterácia

Kňazi majú povinnosť svojim veriacim slúžiť a veriaci (i mladí) majú povinnosť kňazom pomáhať.

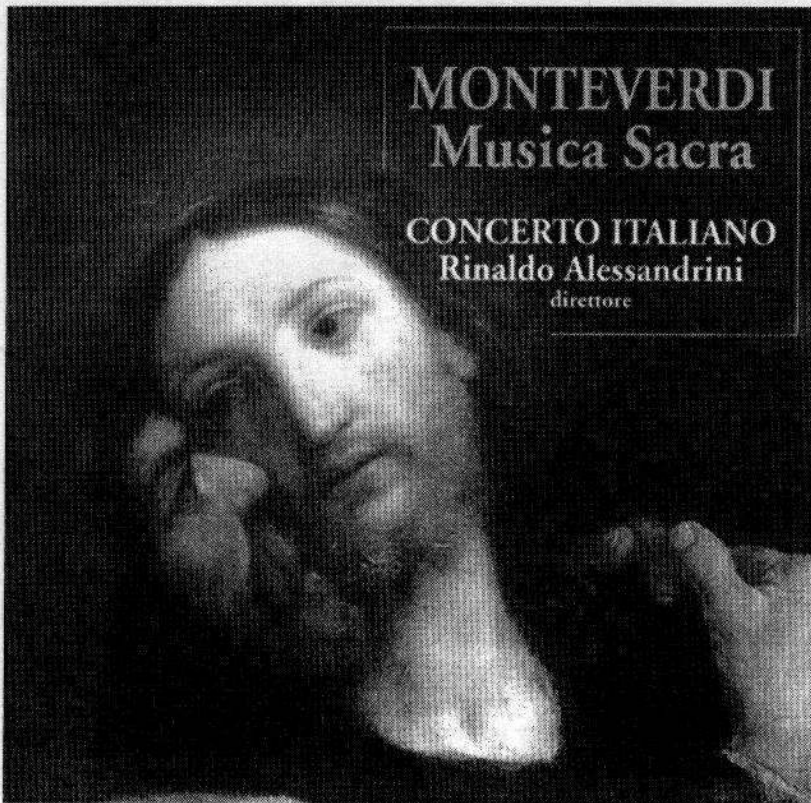
Celocirkevný dokument (*Actio pastoralis*, inštrukcia Posvätnnej kongregácie pre Boží kult z 15. mája 1969) o liturgii pre tzv. malé skupiny tu prichádza na pomoc i kňazom i samotným skupinám:

Liturgické zhromaždenie je znakom a nástrojom zjednotenia všetkých ľudí a zvlášť Cirkvi s Kristom. Pasteračná starostlivosť smeruje aj k zvláštnym skupinám nie preto, aby živili tendencie k oddeľovaniu, k cirkevičkám, k privilégiám, ale aby sa išlo v ústrety osobitným potrebám alebo aby sa prehĺbil a posilnil kresťanský život podľa požiadaviek a prípravy osôb samostatných skupín.

Zvláštne slávenia sa odporúčajú vo férie, nie v nedele a sviatky. Nie je dovolené vylúčiť účasť tých, ktorí o ňu majú oprávnený záujem. Z toho vyplýva potreba vyváženia medzi kancionálovými a mládežníckymi spevmi.

Je správne a potešiteľné, ak sa mladí zaujímajú o mládežnícke omše a požadujú od kňaza, aby ich usmernil.

ANTON KONEČNÝ

MONTEVERDI – MUSICA SACRA

CONCERTO ITALIANO – Rinaldo Alessandrini

Opus 111/ DIVYD

Claudio Monteverdi (1567-1643) je z dejín hudby známy predovšetkým ako jeden z významných reformátorov opery. Trochu neprávom sa však tým zakrýva i jeho význam na poli chrámovej hudby. Titul Monteverdiho ako jedného z najvýznamnejších skladateľov duchovnej hudby okrem jeho samotného diela potvrdzuje i fakt, že od roku 1613 až do svojej smrti zastával miesto kapelníka v chráme sv. Marka v Benátkach. V tejto dobe to bol najvýznamnejší hudobnícky post v Taliansku. Predčil i akékoľvek podobné miesto v Ríme.

Vo svojej duchovnej tvorbe uplatnil Monteverdi dva kompozičné štýly. Stille antico kopíruje Palestrinovu, Tridentškému koncilu prispôbenú vokálnu polyfóniu. V tomto

štýle nám Monteverdi zanechal predovšetkým niekoľko zhudobnení omšového ordinária. Až v stille nuovo sa prejavuje naplno Monteverdiho novátorský duch. V dejinách je tento štýl označený ako monodický a prináša so sebou významný fenomén – inštrumentálny sprievod zvaný basso continuo. Pre stille nuovo, resp. seconda prattica sú charakteristické predovšetkým jeho sólové motetá a vešpery, ktoré svojou štruktúrou korešpondujú s architektúrou chrámu sv. Marka.

V súčasnosti by sme smelo mohli povedať, že k znovuoobjaveniu Monteverdiho hudby, ako aj iných skladateľov tzv. starej hudby prišlo v podstate dvakrát. Prvýkrát, keď sa táto hudba začala po dlhej odmlke hrať a druhýkrát, keď sa pristúpilo

k jej realizácii na základe muzikologicko-interpretáčnych výskumov. V dejinách hudby sa tomu smeru hovorí hnutie *Early music*. A skutočne, stará hudba interpretovaná na starých nástrojoch a podľa interpretačných zásad obdobia svojho vzniku (artikulácia, frázovanie, ozdoby, počet účinkujúcich...) dostáva úplne iné kontúry. Skutočne vzorovú a svetovými kritikami v superlatívoch ocenenú interpretáciu Monteverdiho hudby postupne realizuje taliansky dirigent Rinaldo Alessandrini so svojím ansámblom Concerto Italiano. Ich interpretáciu možno vo vzťahu k dielam, ktoré zaznamenali smelo nazvať kongeniálnou. Dokonalá technika, dokonalá štýlovosť a muzikalita, skvelý zvuk starých nástrojov. Dramaturgia CD Musica sacra nám poskytuje prehľad Monteverdiho skladieb duchovnej hudby predovšetkým in seconda prattica. Prvú časť nahrávky tvoria vešpery – *In II. Vesperis in Festis B. Mariae Virgine*. V druhej polovici CD nachádzame zborové a sólové motetá. Motetá pre sólové hlasy sú určené virtuóznym spevákom. Na prvé počutie uchváti poslucháča moteto *Laudate Dominum*, ktoré interpretuje soprán (Rossana Bertiniová) so sprievodom continua (teorba, arpa doppia, organový pozitív). Poslucháčsky známe nám môže byť snáď i zborové moteto *Cantate Domino*, ktoré má vo svojom repertoári i zbor bratislavského Štátneho konzervatória. Šesťhlasný zbor interpretujú šiesti speváci, ktorí zároveň tvoria vokálnu zložku ansámbly (soprano, soprano, alto, tenore, tenore, basso). Gregoriánske intonácie vo vešperách prednáša vokálna skupina bez sopranov. Sólové skladby spievajú jednotliví speváci z ansámbly. Šesť inštrumentalistov tvoria basso continuo (violoncello, contrabasso, arpa doppia, teorba, organo positivo).

Pramene, podľa ktorých Alessandrini nahrávku realizoval, pochádzajú zo 17. storočia z Benátok, Ríma a Norimbergu.

STANISLAV ŠURIN

Mikuláš Schneider-Trnavský PRELÚDIA PRE ORGAN

Národné hudobné centrum
Bratislava, 1998

Mikuláš Schneider-Trnavský ako organista, resp. skladateľ organových diel, vstúpil do análov slovenskej hudby tromi prácami. Sú nimi zbierky *Prelúdiá pre organ* (1920), *Kytica prelúdií pre organ* (1930, rkp.) a *Malé interlúdiá*, op. 92.

Autorský zámer predpokladá ich využitie predovšetkým v rámci liturgickej praxe. Skladby je zväčša možné hrať počas bohoslužby ako krátke predohry, medzihry a dohry. Výber z nich je však tiež vhodný na zaujímavé obohatenie dramaturgie organového koncertu.

Podľa všetkého najviac kompozičných vlastností predznačujúcich koncertné uvedenie majú práve *Prelúdiá* z roku 1920 – najmä vďaka svojej bohatšej nástrojovej faktúre. I keď aj v tomto prípade, hoci ide o inštrumentálnu hudbu, sa dá len ťažko ubrániť dojmu, či úvahám o silnej inšpirácii, ktorou bol pre skladateľa ľudský hlas a vokálna umelecká interpretácia.

Prelúdiá pre organ (1920) po prvýkrát vydal Spolok sv. Vojtecha v Trnave v Cirkevnom nakladateľstve Bratislava v roku 1954. Niekoľkodesaťročná nútená pauza vo vydávaní hudobnej literatúry tohto zamerania spôsobila, že napriek nepochybnému záujmu *Prelúdiá* znova vyšli až v roku 1998. Stalo sa tak v edícii Národného hudobného centra Bratislava. Editorom druhého vydania zbierky bol Stanislav Šurin.

V *Prelúdiách* je zreteľný spôsob práce, využitý zostavovateľom a harmonizátorom *Jednotného katolíckeho spevníka*. A to aj napriek tomu, že JKS vznikol o takmer dve desaťročia neskôr (prvé vydanie – 1937). Trnavský bol totiž s chrámovou hudbou a spevom ako regenschori takpovediac v neustálom kontakte. Prakticky sa tento kontakt prejavil napríklad aj v roku 1922 vydaním zbierky *Modlitby a piesne*.

V prípade *Prelúdií* je evidentná snaha autora o závažnejší, nielen inštruktívny, ale o primárne umelecký ráz skladieb. I to je zrejme jeden z dôvodov, prečo súčasní interpreti siahajú k rozsiahlym, či menším výberom z cyklu v rámci koncertného repertoáru.

Mikuláš Schneider-Trnavský

Prelúdiá pre organ
Preludes for Organ
Präludien für Orgel

NHC 9804

Stanislav Šurin

Národné hudobné centrum

Trnavského organové skladby všeobecne nesú citelné znaky vplyvu a pôsobenia vokálnej zborovej faktúry na kompozíciu. Podobné vplyvy nie sú v hudobných dejinách ničím ojedinelým. Vie sa napríklad o Bachovom, alebo Franckovom prenášaní prvkov organového registrovania do inštrumentácie. Reger, či Widor naopak symfonické prostriedky (aj vzhľadom na dobové trendy organového staviteľstva) adaptovali v intenciách hudby pre organ. Skutočnosť, že to nebolo na ujmu umeleckej presvedčivosti v dielach veľkých majstrov, ba skôr naopak, je zbytočné akcentovať...

Melodická invencia ako ju poznáme z mnohých Trnavského piesní, zborových kompozícií, či duchovnej vokálno-inštrumentálnej hudby vyznačuje väčšinu skladieb tejto zbierky. Jej muzikantská pritažlivosť a bezprostrednosť je však i tu podmienená spoločným účinkom so štruktúrnou a harmonickou zložkou.

Nová edícia prináša krátke curriculum autora ako aj celkovú charakteristiku skladieb. V závere je uvedená dispozícia veľkého organa v Dóme sv. Mikuláša v Trnave, kde Trnavský pravidelne účinkoval. Do rámca edície sú taktiež zahrnuté odchýlky od prameňa.

Vydanie *Prelúdií pre organ* Mikuláša Schneidera-Trnavského je pozitívnym príspevkom k zaslúženému oživeniu tvorby tohto význanamného slovenského majstra sakrálnej hudby v 20. storočí.

MARIO SEDLÁR

Antonio Vivaldi GLORIA, RV 589 MAGNIFIKAT, RV 610

Slovart Records, 1998

Osvedčené komerčné pravidlo hovorí, že obal a sprievodný text tovar predávajú. Pri novom slovenskom vivaldiovskom CD (Slovart Records 1998) je tento fakt prinajmenšom rešpektovaný. Titulná reprodukcia skvelého „Klaňania sa pastierov“ Lorenza di Credia na obale, spolu s erudovaným sprievodným slovom Stanislava Šurina vo vnútri, pritiahnu potencionálneho záujemcu vskutku na prvý pohľad.

Nakoniec je však predsa len podstatný predovšetkým samotný produkt a kvalita jeho realizácie. V našom prípade ide o dve reprezentatívne diela duchovnej hudby od spomínaného majstra Antonia Vivaldiho (1678-1741) – *Gloria, RV 589* a *Magnifikat, RV 610*. Ich predvedenie je výsledkom práce súboru Musica Vocalis.

Vivaldi sa s hudbou od detstva zoznával prostredníctvom huslí, na ktorých hral už jeho otec v orchestri benátskeho chrámu San Marco. Ovplyvnila ho teda popri koncertantnej i chrámová hudba. A hoci progresívny smer hudobného vývoja udal predovšetkým svojimi sláčikovými „concerti grossi“, či husľovými koncertami a sonátovými skladbami, hodnoty v oblasti duchovnej tvorby za nimi nezaostávajú. Jeho hudba sa bez rozdielu formy, inštrumentálneho, alebo vokálneho obsadenia vyznačuje invenci-

ou, vzdušnosťou a voľnosťou, prekrývajúcou formové putá a nanovo ich naplňujúcou. Paradoxne, či azda príznačne sa tieto vlastnosti objavujú v tvorbe tvorbe skladateľa, ktorý predznačil novú cestu koncertantnej formy.

Vtedajšie koncerty, opery i duchovná hudba (nielen Vivaldiho) uzreli svetlo sveta najmä vďaka podpore šľachty a duchovenstva. Práve oni totiž podobné projekty zabezpečovali a de facto reálne uvádzali vo svojich sídlach, divadlách a kostoloch. Vivaldimu mnohé opery

uviedli v Benátkach, kde prežil väčšinu života. Absolvoval však aj krátky pobyt na miestodržiteľskom dvore v Mantove a koncertné cesty v Padove, Ríme, Holandsku a Nemecku. Po návrate do Benátok zostal na čele orchestra v kostole S. Marco a konzervatória Ospedale della Pietá. Táto jeho činnosť bola zrejme dôležitou zámkou pre vznik diel na liturgické texty, ku ktorým patria aj dve skladby z našej nahrávky.

Interpretované sú na úrovni porovnateľnej so súčasným inšpiratívnym dianím

v oblasti oživovania starej hudby. Je to najmä komorná, takpovediac sólistická zostava inštrumentov (podobne ako v nahrávkach Hickoxa, Parrota, Pinnocka atď.), no zároveň i kvalitné vokálne sólové obsadenie, ktoré prízvukujú snahu priblížiť sa dobovému zneniu v symbióze s vysokým umeleckým účinkom.

V prípade tohto zvukového nosiča je teda zaiste oprávnené tvrdenie, že nielen obal, ale aj obsah predáva...

MARIO SEDLÁR

CANTUS CHORALIS SLOVACA 1996

Zborník materiálov z II. medzinárodného sympózia o zborovom speve v Banskej Bystrici

Pedagogická fakulta UMB Banská Bystrica, 1997

Myšlienka poriadat pravidelné sympóziá venované zborovému spevu je u nás v súčasnosti veľmi vítaná. Potom, ako systém záujmovej umeleckej činnosti (ZUČ) stratil svoju motivačnú bázu, tradícia zborového spevu v širších spoločenských vrstvách citelne upadla. Hoci by sa dnes jej potenciálnym nositeľom mohli stať aj cirkevné zborové telesá, realita je až príliš vzdialená ideálnemu stavu, tak po interpretačnej ako aj dramaturgickej stránke. Sympóziom „Cantus Choralis Slovaca“, ktoré každé dva roky poriadajú Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, je vlastne slovenským pendantom obdobného podujatia v rámci Českej republiky (Cantus choralis), poriadávaného taktiež bienále v Ústí nad Labem (spravidla rok pred slovenským sympóziom).

Zborník referátov z II. ročníka sympózia Cantus choralis Slovaca 1996 prináša celý rad zaujímavých príspevkov monitorujúcich pôvodnú zborovú tvorbu u nás a v okolitých krajinách. Dirigenti zborov (aj chrámových) v ňom nájdu informácie, ktoré by ich mohli pri výbere repertoáru inšpirovať. Príspevky sú rozdelené do piatich tematických okruhov: 1. vývoj zborovej tvorby na Slovensku, 2. slovenská zborová tvorba v dielach jubiliujúcich skladateľov, 3. európska zborová tvorba, 4. inšpiračné zdroje slovenskej a českej zbo-

rovej kultúry, 5. zborová tvorba banskobystrických skladateľov.

Z troch úvodných referátov venovaných prehľadu zborovej tvorby na Slovensku mal byť jeden venovaný svetskej, ďalšie dva cirkevnej zborovej tvorbe (katolíckej a evanjelickej). Prehľad svetskej zborovej tvorby od *Tibora Sedlického* je faktograficky bohatý a obsahuje aj historickú reflexiu hlavných vývojových medzníkov zborovej tradície a tvorby na Slovensku, počnúc od éry vlasteneckých piesní okolo polovice 19. storočia až po súčasné skladateľské generácie. *Amantius Akimjak* zrejme trochu vybočil z pôvodne stanoveného rámca slovenskej zborovej katolíckej tvorby a vo svojom príspevku sa zameril na cirkevný spev slovenských katolíkov v historickom priereze. Príležitostné zmienky o pôvodnej katolíckej zborovej tvorbe alebo tradíciách chrámových zborov nemajú komplexný charakter. *Ivan Valenta* venoval v rámci svojho príspevku značný priestor charakteristike jednotlivých reformačných a prebudeneckých prúdov u nás, ktoré zahrnul do širšieho pojmu evanjelickej cirkvi augsburgského vyznania aj evanjelickú reformovanú cirkev, baptistov, evanjelickú cirkev metodistickú, cirkev bratskú, letničné cirkvi a adventistov siedmeho dňa). Následne sa pokúsil charakterizovať tradície zborového spevu a zborovú

tvorbu v rámci týchto cirkevných spoločností. Vo všeobecnosti úvodný blok referátov poukazuje na málo reflektovanú oblasť cirkevnej zborovej tvorby ako celku, čo je vzhľadom na bohatosť tradície zvlášť citelne v prípade katolíckej cirkvi.

Zaujímavý a podnetný je druhý blok referátov venovaných zborovej tvorbe slovenských skladateľov jubiliujúcich v roku 1996. *Jana Lengová* doplnila svoj príspevok venovaný zborovej tvorbe J. L. Bellu (vrátane cirkevnej – katolíckej i evanjelickej) prezentovaním výsledkov ankety ohľadom uplatnenia Bellových diel v repertoári našich zborových telies. *Ján Schultz* predniesol pôsobivú úvahu s takmer esejistickými črtami venovanú cirkevnej zborovej tvorbe M. Schneidra - Trnavského. Naopak, *Ivan Hrušovský* predstavil zborovú tvorbu A. Moyzesa a *O. Ferenczyho* síce bez nároku na komplexnosť, avšak vecným a vnímavým teoreticko-analytickým pohľadom. Kvalitný je aj príspevok *Marianny Bárdiovej* o zborovej tvorbe Jána Cikkera, ktorého súčasťou je chronologický prehľad všetkých známych skladateľových zborových diel a ich najnovších vydání. *Eva Michalová* ladila svoj príspevok o zborovej tvorbe Andreja Očenáša skôr analyticky, avšak na nenáročnej rovine. *Štefan Klimo* prezentoval v rámci svojho referátu o zborovej tvorbe *Zdenka Mikulu* aj osobný pohľad

zbormajstra - interpreta skladateľových diel. Tematický blok uzatvára stručný prierez zborovou tvorbou Igora Bázlika od Milana Pazúrika.

Európskej zborovej tvorby sa dotýkajú dva príspevky. Prvý, ktorého autorom je Zsolt Szestay ponúka stručný výber z aktuálnej maďarskej zborovej tvorby (v troch prípadoch z oblasti katolíckej cirkevnej hudby). Príspevok Stanislava Pecháčka je venovaný zborovej tvorbe Vítězslava Nováka. Tematicky menej vyhranený štvrtý blok referátov uvádza príspevok Ireny Medňanskej o detskej zborovej tvorbe slovenských skladateľov. Už len štatistický prehľad naznačuje, že ide o rozsiahly materiál: 141 cyklov (v ich rámci 456 jednotlivých titulov) a ďalších 155 samostatných skladieb. Druhý príspevok Zsolta Szestay je orientovaný na zastúpenie slovenských ľudových piesní v zborovej

tvorbe Bélu Bartóka. Pre nás určite zaujímavou témou je slovenská zborová tvorba v dramaturgii českých vokálnych telies, ktorej sa venuje Vlastislav Novák. Zoznam pôvodných slovenských diel, ktoré naštudoval počas svojho pôsobenia v 7 zboroch, doplnil o skladby slovenských autorov uvedené na festivaloch v Jihlave, Olomouci a Pardubicích. Príspevok Mariána Janeka prezentuje spevokoly a hudobný život na Slovensku v druhej polovici 19. storočia (fakticky až do roku 1918) z pohľadu dobovej kritiky. Z nášho pohľadu sú zaujímavé ohlasy na koncerty chrámovej hudby.

Posledný tematický blok venovaný zborovej tvorbe banskobystrických skladateľov obsahuje reflexie diel Vojtecha Didiho (Alexander Melicher), prehľad zborovej tvorby Vladimíra Gajdoša (Mária Strenáčiková), profil

propagátora zborovej tvorby a skladateľa Alexandra Melichera (Darina Turňová), pohľad na zborovú tvorbu Bela Felixa (Marianna Kološtová). Súčasťou zborníka je aj stručná informácia Tomáša Fialu o 2. ročníku medzinárodného sympózia Cantus choralis, ktoré sa konalo v Ústí nad Labem v roku 1995.

Vydanie zborníka materiálov 2. medzinárodného sympózia Cantus Choralis Slovaca 1996, hoci s časovým oneskorením, v malom náklade a s minimálnou úpravou príspevkov, snáď napomôže širšej propagácii podujatia medzi hudobnými pedagógmi, ale aj amatérskymi hudobníkmi zaujímavými sa o klasický zborový spev.

PETER RUŠČIN

FRANCÚZSKA SAKRÁLNA HUDBA V BRATISLAVSKEJ FILHARMÓNII

Francis Poulenc: *Stabat Mater*

Po Tridentskom koncile zostáva z veľkého počtu sekvencií v katolíckej liturgii len päť. Jednou z nich je stredoveká duchovná báseň *Stabat Mater dolorosa* (Stála Matka bolestivá), ktorej autorstvo býva pripisované Jacoponemu da Todí (+1306). Poetický text získal modlitbe popularitu už v 13. storočí – v čase jej vzniku – a inšpiroval mnohých skladateľov.

Nebolo tomu inak ani v nedávnej minulosti. K slávnym menám autorov kongeniálnych zhudobnení básne, akými boli Palestrina, Pergolesi, Haydn, Schubert, Liszt, Verdi, Rossini, či Dvořák, tak pribudli napríklad Poulenc, Szymanowski, Penderecki a ďalší.

Jedným z najznámejších francúzskych zhudobnení textu *Stabat Mater* je práve kompozícia Francisa Poulenca (1899 - 1963). Dnes už bezpochyby hudobný klasik 20. storočia zvládol náročnú úlohu, ktorej riziko zväčšovala i početnosť a kvalita predošlých pokusov, naozaj majstrovsky. Zachovaním vlastného hudobného jazyka a súčasne

potvrdením, ba umocnením obsahu textu dosiahol skvelý umelecký účinok.

V hudbe je zreteľná práca skúseného majstra, vynikajúco orientovaného v problematike vokálnej kompozície a znalca obrovských výrazových možností ľudského hlasu. Napriek prípadným očakávaniam však Poulenc neexperimentuje za každú cenu. Jeho *Stabat Mater* naopak zaujme vedomým nadviazaním na bohaté tradície francúzskej hudby, počnúc Rameauom až po moderný šansón. Veľkorysý, no vyvážené použitý vokálno-orchesterálny aparát je v diele rovnocenným pendantom odľahčenej tematickej práci.

Úvod francúzskeho večera v bratislavskej filharmónii (14. a 15. januára) patril skladbe mladého Georgesa Bizeta – *Symfónii C dur*. Už pri počúvaní tohto raného diela iba sedemnástočného autora bolo jasné, že filharmonici sú vedení a inšpirovaní skutočným majstrom. Jean-Claude Casadesus – francúzsky dirigent z Lille svojimi gestami a osobnosťou však oslovil rovnako orchester ako poslucháčov. Mladistvé

dielo vyznelo v ponímaní Casadesusa haydnovsky vyvážené.

Bratislavské publikum nemá často možnosť počuť známe diela novej duchovnej hudby francúzskej proveniencie. Skladby typu Honnegerovej *Vianočnej kantáty*, posledného oratórneho diela jedného z najväčších majstrov oratória v 20. storočí, u nás zatiaľ zeleň nedostávajú. Skutočnosť, že napríklad v Prahe sa obdobné diela uvádzali už v osemdesiatych rokoch, je príznačná. Poučenie do budúcnosti: šablónovitost dramaturgie, ktorá často odrádza i „tvrdé jadro“ poslucháčov od návštevy koncertov, nie je dobrým riešením. Predvedenie Poulencovho *Stabat Mater* však rozhodne patrí medzi chvályhodné dramaturgické počiny. Poslucháči koncertu sa o tom presvedčili aj vďaka interpretom. Ich výkony vedené dirigentským majstrom Casadesusom ukázali, že v Bratislave je možné počuť dobrý koncert sakrálnej hudby. A nemusí tomu brániť ani fakt, že vznikla na opačnej strane alpských masívov.

MÁRIO SEDLÁR

GOSPELOVÉ FESTIVALY V ROKU 1999

„Gospel music je hudba akéhokolvek štýlu, ktorej text je: podstatným spôsobom založený na historickej ortodoxnej kresťanskej pravde obsiahnutej, alebo odvodenej zo Svätého Písma; a) alebo vyjadrením chvály Boha, alebo Jeho diela; b) alebo svedectvom vzťahu k Bohu cez Krista; c) alebo jasne vychádzajúci z kresťanského pohľadu na svet (svetonázoru).“
(definícia Gospel Music Association z júla 1998).

Údaje sú usporiadané podľa nasledujúcej štruktúry:

Názov festivalu

1. usporiadatelia
2. kontaktná adresa
3. dátum a miesto konania
4. charakter festivalu
5. dosah festivalu
6. žáner festivalu
7. propozície

ALELUJA

1. Modlitbové katolícke spoločenstvo Sabinov v spolupráci so Združením saleziánskej mládeže v Sabinove
2. Dagmar Bohušová, Matice slovenskej 14, 083 01 Sabinov, 0934/2398, e-mail: aleluja@post.sk
3. 9.-10.4.1999, MsKS Sabinov
4. festival združuje spevácke zbory a hudobné skupiny, podmienkou je kresťanský charakter tvorby
5. celoslovenský so zahraničným hosťom
6. folk, pop, rap, jazz...
7. festival má aj misijné ciele, napr. zbierka mydiel určených chudobným ľuďom na Ukrajinu

CANTO

1. DOM – Košice
2. Jozef „Giuzo“ Litavec, Na Kalvárii 23, 040 01 Košice, tel.: 095/623 4411, fax: 095/625 7649, mobil: 0905/540 567,

- giuzo@changenet.sk,
litavec@hotmail.com
3. 25.-26.6.1999, Košice – Cassoport – hala
  4. nesúťažná prehliadka
  5. regionálny, hostia aj zo zahraničia
  6. chór, rock, folk...
  7. ubytovanie a strava pre účinkujúcich je zabezpečená, účastnícky poplatok je 50 Sk na 1 osobu, vstupné 20 Sk

FOLKOVÉ VIANOCE

1. Saleziáni Košice
2. Jozef Litavec – vid' festival Canto
3. 26.12.1999
4. koncert folkových skupín a pesničkárov (cca 4-5 telies)
5. miestna pôsobnosť a hostia
6. folk

GOSPEL PARTY

1. Saleziáni Dubnica, LUX communication
2. Maroš Kolenčík, C II 95/63, 018 41 Dubnica nad Váhom, tel.: 0827/426 342
3. Katolícky dom Dubnica, marec, jún, september, december
4. nesúťažný
5. celoslovenský
6. všetky (kapely)

GOSPEL PARTY

1. DOM Košice, LUX communication

2. Lucia Jurgová, Kalinovská 6, 040 22 Košice, tel.: 095/715 486, e-mail: lucia.jurgova@pobox.sk
3. každé dva mesiace – február, apríl, atď.
4. nesúťažný
5. celoslovenský

GOSPEL PARTY, VIANOČNÝ KONCERT GOSPELOVEJ HUDBY

1. Patrik Farula LUX communication
2. Patrik Farula, Mayerova 405/37, 914 01 Trenčianska Teplá, tel.: 0831/591 037, e-mail: farula@pobox.sk
3. 27.12.1999, Trenčín
4. nesúťažný koncertregionálny
5. folk, rock
6. pozvaný sú na základe výberu

GOSPEL JAM

1. Saleziáni Košice
2. Jozef Litavec – vid' festival Canto
3. 2.10.1999
4. rockový koncert – koncertný maratón mladých rockových a džezových skupín so saleziánskych mládežníckych stredísk
5. celoslovenský
6. rock, hardrock, rock&roll, džez, funky, folkrock

LUMEN

1. Združenie saleziánskej mládeže – DOM
2. DOM, Miletičova 7, 821 08 Bratislava, tel.: 07/543 1 313, fax: 07/5431 118, e-mail: dommil@changenet.sk, www.kaplnka.sk/lumen98
3. 30.4.-1.5.1999, Mestská športová hala Trnava
4. nesúťažný
5. medzinárodný, resp. celoslovenský so zahraničnými hosťami
6. súčasná tvorba gospel music

MLADÍ MLADÝM

1. hudobná skupina SPRAY a RKFÚ vo Veľkej Lehôtke
2. Branislav Bullo, Uhlištná 44, 971 01 Prievidza 5
3. 13.11.1999 alebo 20.11.1999 (podľa okolností); začiatok o 15.30 hod. v kostole Krista Kráľa vo Veľkej Lehôtke
4. nesúťažný
5. oblastný – pozývajú sa zbory z okolia Prievidze a niekoľko hostí z iných farností
6. nevyhradený; zbory a skupiny, ktoré podávajú svedectvo mladým piesňou

OSLAVUJEME ĽA PANE

1. Konferencia svätého Jána Krstiteľa, farské úrady Doľany a Dubová
2. Bystrík Slaninka, 900 88 Doľany 278, tel.: 0704 / 959 135

3. 19.06.1999; Kalvária v Doľanoch pri Častej
4. nesúťažný
5. regionálny (Bratislava, Trnava, Topoľčany)
6. skupiny účinkujúce vo farnostiach a už dvakrát tu vystúpila divadelná skupina
7. účinkujúci sa môžu hlásiť na kontaktnej adrese do konca apríla a potom im budú zaslané informácie; ubytovanie je zabezpečené v základnej škole, treba si priniesť karimatku a spacák; strava nie je zabezpečená; začiatok o 15.00 hod.

SAMORASTY

1. Hnutie kresťanských spoločenstiev mládeže – Oblastné centrum Svidník
2. Martin Vydra, 8.mája 492/8, 089 01 Svidník, tel.: 0937/224 87, e-mail: m_vydra@hotmail.com
3. 28.05.1998, MsKS Dukla Svidník
4. nesúťažný
5. celoslovenský (v tomto roku by sme chceli pozvať dve skupiny z Poľska)
6. populárna hudba – folk, rock
7. skupiny na festival pozývajú, tzn. je viac-menej reprezentatívny; hradia cestovné, stravu a nocľah

SPIEVAJME MÁRII

1. Mestské kultúrne stredisko, Farský úrad a ZŠ Rudolfa Dilonga
2. Ľubica Čechová, SNP 226/28,

028 01 Trstená, tel.: 0847/392 314

3. 17.-18.07.1999 v Trstenej, v sobotu sa v kostole sv. Martina koná od 20.00 do 24.00 hod. prehliadka choralových zborov spojená s duchovným programom; v nedeľu je prehliadka mládežníckych skupín (piesne sa nesú v oslave Panny Márie)
4. nesúťažný, koná sa v rámci odpustu Panny Márie Škapuliarskej
5. celoslovenský aj so zahraničnou účasťou
6. choral, folk, pop, zbory...
7. podmienkou účasti je aspoň jedna mariánska pieseň. Prihlásiť sa treba najneskôr 2 mesiace pred festivalom; snaha o oslovenie všetkých vekových kategórií; ubytovanie a strava pre účinkujúcich je bezplatná

SPIEVAJME PÁNOVI

1. RKFÚ – Ružomberok, spevokol Juventus, mesto Ružomberok
2. Ľuboš Kútnik, I. Hondeka 30, 034 01 Ružomberok, tel.: 0848/341 796, 0905/413 265
3. 20.11.1999, aula Katecheticko-pedagogickej fakulty
4. nesúťažný
5. regionálny – skupiny z Ružomberku a okolia, hostia
6. všetky žánre gospelovej hudby, zbory aj skupiny
7. v prípade záujmu sa treba ohlásiť minimálne 2 mesiace vopred (do 20.9.); ubytovanie účinkujúcich i divákov je zabezpečené, nutné je priniesť si karimatku a spacák a nahlásiť sa na nocľah aspoň týždeň vopred; strava nie je zabezpečená

ŠANCA PRE LÁSKU

1. Juraj Drobny a mestá, v ktorých sa konajú koncerty
2. Juraj Drobny – vid' festival Verím Pane
3. 15.-28.8.1999
4. nesúťažný
5. celoslovenský
6. gospel
7. 5-7 skupín ide na turné po celom Slovensku a každý deň

majú koncert v inom slovenskom meste; mestá, ktoré majú záujem o štyri a pol hodinový gospelový koncert nech sa prihlásia na kontaktnej adrese

ŠŤASTNÝ DEŇ

1. Banská Štiavnica, centrum mestskej kultúry Rubigall, LUX communication
2. Marián Garaj, Dolná 25, Banská Štiavnica 969 01, mobil: 0903 526 274, www.park.stiavnica.sk; www.danas.spark.sk
3. 21.08.1999 (sobota), amfiteáter v Banskej Štiavnici; 22.08.1999 – sprievodné akcie
4. nesúťažný
5. celoslovenský
6. populárna hudba

VERÍM PANE

1. LUX communication
2. Juraj Drobny, Vrančovičova 58, Bratislava 841 03, mobil 0905 620 543, e-mail: juraj@lux.sk, www.lux.sk
3. 13.-15.08.1999, amfiteáter v Námestove (na priehrade)
4. nesúťažný
5. celoslovenský
6. gospel
7. prihlásiť sa treba najneskôr 2 mesiace vopred; ubytovanie je zaistené, ale treba si doniesť karimatku a spacák

ZVELEBUJTE PÁNA

1. eRko – hnutie kresťanských spoločenstiev detí
2. Jozef Brida, Nádražná 648/11,

Partizánske 958 01,
tel.: 0815/498 019

3. 20.06.1999 alebo 27.06.1999 v Dome kultúry v Partizánskom
4. nesúťažný hudobný festival detských a mládežníckych kresťanských spevokolov, skupín a sólistov
5. regionálny (okres Topoľčany, Bánovce nad Bebravou, Partizánske, Prievidza) a hostia mimo tejto oblasti
6. od folku po rock takmer všetko
7. organizátori vymedzujú počet účinkujúcich a dĺžku vystúpenia. Akcia je jednodňová, stravu si zabezpečuje každý sám

JURAJ DROBNÝ

CREDO – ČO MA ČAKÁ

YDALO: LUX MEDIA BRATISLAVA, 1998

Uplynulo už viac ako osem rokov od chvíle, keď vtedajší zvolenský kaplán d.p. Tibor Jányi oslovil miništranta Rada Kurica s návrhom na založenie hudobnej skupiny. Dnes patrí zvolenské Credo ku špičke na slovenskej gospelovej scéne. Na tohtoročnom festivale „Verím Pane ‘98“ v Námestove predstavilo svoj prvý album – CD „Čo ma čaká...“ – tak začínala moja stručná informácia o skupine a albume v Katolíckych novinách. Nedá mi, aby som sa k nemu nevrátil, pretože na slovenskej gospelovej scéne je práve tento album naozaj mimoriadnym zjavom.

Prvé prekvapenie čaká budúceho majiteľa, keď uvidí ešte zabalené CD. Nebýva zvykom, aby obaly slovenských gospelových albumov zaujali svojím výtvarným spracovaním. Reprodukcia obrazu Dušana Daniša na titulnej strane, decentne doplnená názvom skupiny a albumu je tou výnimkou, ktorá potvrdzuje pravidlo...

Úvodnou piesňou je hitovka prezývaná „horká čokoláda“ s názvom „Čo ma čaká...“. Už po prvých taktach máte chuť postaviť sa a skákať – i keď jej koncertná verzia, ktorá vždy postaví divákov zo sedadiel, je o nejaký ten bpm rýchlejšia. Napriek rozbláznenej atmosfére text piesne naznačuje, že tu nepôjde len o dáke „táranie do vetra“... V podobnom duchu sa nesie i druhá pieseň v poradí – „Rád, že Ťa mám“.

Ťažko sa mi hľadajú slová, ktorými by som mal pokračovať. Na albume nasleduje pieseň „Milióny hláv“ – tretia v poradí. Je textovo i hudobne asi najvzrejšou kompozíciou a je zároveň najsilnejšou výpoveďou zvolenskej rockovej päťky. To človek musí počuť.

Podobne by som mohol písať ďalej. O baladách „Divadlo snov“, „Sú ľudia blízki“, či „Bernarín“. O rozbláznených piesňach „Hlúpa nálada“, či „Pane, prosím Vás“. Bolo by to však len opakovanie. Napokon – ide o moje pocity. A tie sa nemusia zhodovať s tými Vašimi. Nuž neváhajte a počúvajte. Braňo Jelen za bicími, Dušan Kulich s elektrickou gitarou a Rasto Kuric s basgitarou v rukách, spievajúci autor Miki Michelčík

s dvanásťstrunkou a spievajúci „bavič“ i klávesista Rado Kuric stoja za trochu pozornosti.

Čo dodať na záver? Asi len to, čo už bolo i v Katolíckych novinách... Autorom hudby k jedenástim piesňam z dvanástich je Miki Michelčík. Pod texty sa podpísali Miki Michelčík a Jozef Urban. Piesňou „Divadlo snov“ prispel aj Mikiho brat Martin.

Zrátané a podtrhnuté: album Čo ma čaká, prináša dvanásť úprimných chlapčenských výpovedí o živote, jeho radoostiach i starostiach, prináša dvanásť rockových piesní, z ktorých nielen titulná má šancu stať sa hitom...

RICHARD ČANAKY - VĎAKA, JEŽIŠ

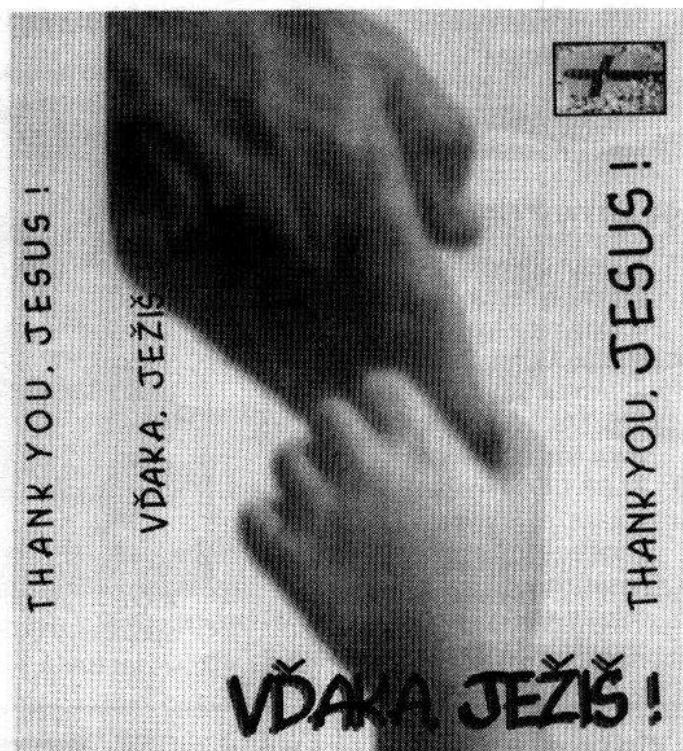
VDAL: OTO NÉMETH, BRATISLAVA, 1998

Rišo vraj raz počúval pesničky. Počúval, počúval - a niečo sa mu nezdalo. Hovoril si: „Veď toto ja poznám ... a veď to je moja pieseň ... ale ju spotvorili ...!!!“ - a o necelé dva mesiace od tohto okamihu som držal v ruke úplne nový album piesní chvál.

Album obsahuje 17 piesní: desať v slovenčine a zvyšok v angličtine. Okrem dvoch z nich, anglickej piesne „Come Spirit of God“ a slovenskej „Ty si môj Pán“ (ktorú zložil Braňo Letko), pochádzajú všetky piesne z autorskej dielne Richarda Čanakyho (skupina Kompromis - pozn.) - a o viacerých z nich už dnes možno povedať, že už zluovali.

Svojou dramaturgiou je album jednoznačne chápaný ako pomôcka pre nácvik piesní chvál v spoločenstvách. Piesne s jednoduchým aranžmánom v sprievode rytmickej akustickej gitary sú naspievané viachlasne. Mužské hlasy si Riša naspieval playbackom sám. Dievčenské patria Soni Hradilovej (členke skupiny Atlanta). Neoceniteľnou pomôckou pre nácvik v spoločenstvách sú i texty piesní s harmonickými značkami (akordy pre gitarový sprievod) na obale kazety.

Nikdy som sa Riša nespýtal, čo bolo skutočným motívom vzniku tejto nahrávky - ktorá sa tak neuveriteľne rýchlo objavila medzi nami. Ale som rád, že je tu. A hoci

vzíkla takmer „na kolene“ - za pár hodín v domácom štúdiu Milana Dočekala, pri takmer každodennom počúvaní ma presvedča, že rozhodne nie je iba pomôckou k nácviku piesní chvál ...

KOMPROMIS - KOMPROMIS 4

VDALO: LUX MEDIA BRATISLAVA, 1998

Drahí naši...

Týmto CD sa nám všetkým splnil sen, ktorý sme už dlho v sebe nosili. Je nám jasné, že nevyhovíme každému, ale

pokúsili sme sa o hudobný kompromis, z čoho vyplýva aj názov našej skupiny. Chceme, aby čo najviac ľudí mohlo počúvať naše piesne a preto sme zahrnuli do nášho repertoáru žánre ako folk, rock folk, jazz folk ...

Našími piesňami chceme hovoriť o tom, čo sa nás bezprostredne týka. Sú to naše skúsenosti, lásky, sklamania, smutné i veselé chvíle. To všetko prináša život, a preto sa to nachádza aj v našich textoch. Vďaka patrí všetkým, ktorí pomohli, aby toto CD konečne vyšlo.

Našou túžbou je, aby vaše srdiečko po doznení poslednej piesne bolo plnšie, aby pocítilo viac nádeje a lásky. Nám toto všetko dáva viera v Ježiša Krista, ktorá je našim životom a poslaním. Ježiš nie je trápnu rozprávku. Nie je ani starý dedo mráz. Ježiš je moderný a chápe ako mladých, tak aj starých.

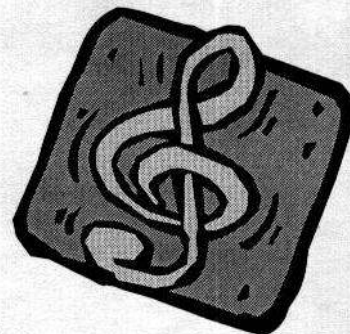
Nehanbíme sa vydávať svedectvo, pretože vieme, komu sme uverili... (2Tim 1,12)

Týmto slovom sa prihovára svojmu poslucháčovi skupina Kompromis v brožúrke svojho v poradí už štvrtého albumu, zato však prvého, ktorý vychádza ako CD. Čo k napísanému dodať?

Sadnite si podvečer niekam, kde sa cítite byť doma. Zapáľte sviečku a do prehrávača vložte toto CD. V klude si prečítajte myšlienky ku každej piesni a potom už iba počúvajte ... a garantujem vám, že budete počúvať znova a znova...

JURAJ DROBNÝ

Festivaly duchovnej hudby u roku 1999

Námestovské hudobné slávnosti

Súťažná prehliadka cirkevných speváckych zborov s medzinárodnou účasťou

28.-30. máj – Námestovo
Mestský kultúrny podnik,
E. Mušaková
Štefánikova 208, 029 01 Námestovo
tel.: 0846/ 522 247

Musica sacra

Festival duchovnej hudby

6. jún - 5. júl
Nitra, kostol piaristov
Národné hudobné centrum - Slovkoncert,
E. Novosedlíková
Michalská 10, 815 36 Bratislava
tel.: 07/ 5443 4757, fax: 5443 3243

Kremnický hradný organ '99

Medzinárodný organový festival
27. jún-15. august (8 koncertov)
Kremnica, Mestský hrad - Kostol sv. Kataríny
Ars Consulting, R. Košťálová, Furdeko-
va 5, 851 04 Bratislava 5,
tel.: 07/ 5441 2069
S. Kowalski, tel.: 07/ 6231 9546

Trnavské organové dni '99

Organový festival s medzinárodnou účasťou

16.-22. august – Trnava
Trnavský hudobný kabinet, Kapitulska
22, 918 11 Trnava, tel.: 0805/ 5511 187
Mestský úrad Trnava, tel.: 0805/ 5511 215
Nadácia M. Schneidra-Trnavského,
E. Bugalová, tel./fax: 0805/ 331 36

8. medzinárodný festival Slovenské historické organy

Festival je predstavením vzácnych historických organov vo vybraných lokalitách Slovenska

23.-29. august
Národné hudobné centrum - Slovkoncert, S. Ferencová
Michalská 10, 815 36 Bratislava,
tel./fax: 07/ 5443 1373
Spolok koncertných umelcov pri Slovenskej hudobnej únii

29. medzinárodný organový festival

Najstarší organový festival na Slovensku

14.-27. september

Košice, Dóm sv. Alžbety - Dom umenia

Štátna filharmónia Košice,
H. Bonková, M. Kornuciková, Dom umenia, Moyzesova 66, 041 23 Košice
tel.: 095/ 6224 514, tel./fax: 095/ 6227 216

Gorazdove organové dni, Dudince '99

Celoštátna súťažná prehliadka amatérskych organistov (3. ročník)

september – Dudince
Podpolianske osvetové stredisko,
E. Žigová, Bystrický rad č.1, 960 01 Zvolen, tel.: 0855/ 5334 957, fax: 0855/ 5335 093

Harmonia sacra Danubiana

Medzinárodný festival cirkevnej hudby

október
Komárno, Mestské kultúrne stredisko - Kostol sv. Ondreja - Reformovaný kostol
Mestské kultúrne stredisko, Hradná 1, 945 01 Komárno, tel.: 0819/ 713 439
Mestský úrad Komárno, tel.: 0819/ 702 704
Rímsko-katolícky farský úrad Komárno, tel.: 0819/ 730 036

Námestovské hudobné slávnosti 1997

Rieka '99

Festival duchovnej piesne s účasťou cirkevných speváckych zborov zo Slovenska a zahraničia

október - november
Bardejov

Evanjelický farský úrad, S. Gáll, Vranov nad Topľou, tel.: 0931/ 461 033
Grécko-katolícky farský úrad Bardejov, P. Cap, tel.: 0935/ 4746 859

Festival sakrálneho umenia

Ekumenický festival sakrálnej tvorby s medzinárodnou účasťou (ponúka priestor na prezentáciu v oblasti hudobnej, výtvarnej a literárno-dramatickej tvorby) (10. ročník)

november
Košice

Magistrát mesta Košice, oddelenie kultúry, Ľ. Dojčárová, tr. SNP 48/A, 040 11 Košice
tel.: 095/ 6419 178

Festival duchovnej piesne

Ekumenický festival sakrálnej hudby s účasťou zborov zo Slovenska a zahraničia

november
Snina

Zväz Rusínov - Ukrajincov, Požiarnická 17, 081 08 Prešov, tel.: 091/ 733 008, 733 707

Výbraté z „Hudobné udalosti na Slovensku 1999“, Národné hudobné centrum, 1998

STRETNUTIE UMELCOV S BISKUPOM FRANTIŠKOM RÁBEKOM

Na Popolcovú strelu (18.2) sa uskutočnila v kostole sv. Trojice v Bratislave slávnostná sv. omša pre umelcov a pracovníkov kultúry, ktorú celebroidal o. biskup František Rábek. Zúčastnil sa jej veľký počet pracovníkov slovenskej kultúry. Po sv. omši prijal o. biskup v priestoroch Quo vadis osobne každého účastníka. Stretnutie pokračovalo diskusiami podľa jednotlivých umeleckých profesií. Stanovil sa tiež program stretnutí v budúcom období – raz za dva týždne o 18.30 v aule Teologickej fakulty ALOISIANUM na Kostolnej 1 v Bratislave. Organizátorom stretnutí bude P. Vlastimil Dufka SJ.

Program stretnutí:

- 1) Sv. omša
- 2) Téma z oblasti kresťanskej spirituality
- 3) Informácie z oblasti umenia, voľný program (neformálne zdieľanie skúseností z oblasti kresťanskej kultúry a umenia)

Termíny stretnutí:

11.3., 25.3., 8.4., 22.4., 6.5., 20.5., 3.6., 17.6., 25.6.

SPIEVAJME PÁNOVI '99

Tento rok v čase od 4. do 6. júna prebehne ďalší - v poradí 3. ročník prehliadky bratislavských chrámových zborov „Spievajme Pánovi '99“. Prehliadku amatérskych chrámových zborov rôznych konfesíí poriada Univerzitná knižnica v Bratislave - NKC a jej cieľom je spoznávanie a vzájomné povzbudenie spevokolov pôsobiacich pri rôznych bratislavských kostoloch. Na prehliadke sa predstaví osem miešaných spevokolov a dve scholy s 20-minútovým programom z repertoáru duchovnej hudby - prvé dva dni v koncertnej sieni Klarisky, posledný deň v Dóme sv. Martina. Tento rok pribudne aj spievanie spoločnej skladby a vystúpenie dvoch zborových telies zo zahraničia.

Veríme, že festival - podobne ako po minulé roky - prispeje k zblíženiu bratislavských hudobníkov rôznych vierovyznaní. Dodajme, že tento rok bude festival bohatší o spevokol českobratskej cirkvi a cirkvi adventistov.

IVETA SESTRIEŇKOVÁ

FESTIVAL GOSPELOVEJ HUDBY LUMEN '99 – 30. APRÍL - 1. MÁJ

Tento rok máte opäť možnosť navštíviť najväčší slovenský festival gospelovej hudby Lumen, ktorý privíta ďalších zahraničných hostí a výber slovenských a českých skupín.

MIESTO: Trnava,

Mestská športová hala

POD ZÁŠTITOU: Petra Dvorského

ZAHRAŇIČNÍ HOSTIA: Gospel

Project, Holandsko

Colorplay!, Holandsko

Split Level, Anglicko

INFORMÁCIE na internete:
www.kaplnka.sk/lumen

Ubytovanie a doprava: Emil Šafár, tel.: 07/ 50231 214, fax: 07/ 50231 118, e-mail: dommil@changenet.sk

Ostatné: Michal Búci, tel.: 07/ 50231 213,214, Petra Remenárová, mobil: 0905 384 750, Maroš Mikláš, mobil: 0905 384 751

Tento rok je zabezpečený mimoriadny zľavnený vlak Humenné - Trnava a späť. Odchod z Humenného: 30.4., 6,27 hod., z Trnavy 2.5., 0,34 hod. Zľavnené lístky sa kupujú priamo vo vlaku!!!

Sväté písmo pre personálny počítač alebo Sväté písmo v elektronic- kom spracovaní

Prvé elektronické spracovanie kompletného Svätého písma pod názvom „Biblia verzia 1.0 pre DOS“ vydal Spolok svätého Vojtecha. Sv. písmo v elektronickej podobe je odrazom požiadaviek užívateľov personálnych počítačov. Autorom elektronického vydania je Ing. Peter Matuševský.

Elektronické vydanie má cirkevné schválenie a obsahuje úplný text Sv. písma. Nahrádza konkordanciu, pretože umožňuje najst ľubovoľné slovo vo zvolenej podmnožine biblických kníh, úvodov a poznámok. Nahrádza tiež lekciónár, keď umožní vybrať texty čítaní na príslušný deň v cirkevnom roku. Okrem toho obsahuje cirkevný a štátny kalendár mien s krátkymi životopismi svätcov, ročný plán čítania Sv. písma, zoznam všetkých abecedne usporiadaných odsekov a index dôležitých názvov.

Biblia 1.0 umožňuje export textov pre T602 a Windows, ako aj tlač vybraných úsekov na tlačiarňu. Produkt Biblia 1.0 možno používať na počítačoch PC 286 a vyšších. Prílohou je zrozumiteľný návod na používanie.

Svätovojtežské elektronické vydanie Svätého písma možno zakúpiť v predajniach Spolku sv. Vojtecha alebo formou dobierky na známej adrese: SSV - obchodné oddelenie, Radlinského 5, 917 85 Trnava. Cena komplexu Biblia 1.0 je 930 Sk.

BOHUMIL CHMELÍK

A. Miesto a termín konania

IX. Námestovské hudobné slávnosti (ďalej NHS) sa uskutočnia v priestoroch rímsko-katolíckeho kostola a Mestského kultúrneho podniku v Námestove v dňoch 29. - 30. mája 1999.

B. Usporiadatelia

Mesto Námestovo, Mestský kultúrny podnik, Farský úrad, Národné osvetové centrum v Bratislave. Festival sa koná pod záštitou primátora mesta Námestovo.

C. Dramaturgia

IX. NHS sú koncipované ako súťažný festival slovenských cirkevných speváckych zborov dospelých a capella, rozčlenené sú do 3 súťažných kategórií.

1. komorné miešané zbory - do 24 spevákov
2. miešané zbory - do 40 spevákov
3. svetské zbory - komorné miešané - do 24 spevákov

Zahraničné spevácke zbory sú hosťujúce a nezúčastňujú sa súťažnej časti festivalu. Ich program sa bude riadiť osobitnými pokynmi. Charakter festivalu je orientovaný na interpretáciu duchovnej tvorby slovenských a svetových autorov od renesancie po súčasnosť. Predpokladajúc zvýšený záujem o účasť na festivale a vzhľadom k priestorovým, časovým i finančným možnostiam usporiadateľov uskutoční výberová komisia (menovaná Národným osvetovým centrom v Bratislave), na základe určených kritérií výber účinkujúcich na NHS spomedzi prihlásených cirkevných speváckych zborov zo Slovenska. V rámci NHS sa otvára nová kategória svetských zborov, ktoré sa orientujú na duchovnú tvorbu a pre tieto zbory platia rovnaké podmienky ako pre cirkevné zbory, okrem potvrdenia od správcu farnosti.

D. Poslanie podujatia

Zvyšovať umeleckú, interpretačnú úroveň cirkevných speváckych zborov a konfrontovať výsledky práce jednotlivých speváckych zborov z pohľadu odbornej hodnotiacej komisie, odborne usmeriť ich činnosť a umelecký rast.

E. Podmienky účasti na podujatí

O účasť na IX. ročníku NHS sa môže uchádzať každý cirkevný spevácky a tiež svetský zbor pôsobiaci na Slovensku s maximálnym počtom 40 spevákov.

K prihláške je potrebné doložiť písomný doklad od správcu farnosti, pod ktorú cirkevný zbor patrí.

F. Dĺžka vystúpenia

V súťažnej časti sa predstaví každý cirkevný spevácky zbor ucelebným programom v trvaní do 15 min. Súčasťou programu bude 1 gregoriánsky chorál a povinná skladba Otčenáš od M. Sch. Trnavského. Spevácke zbory sa okrem toho predstavia svojim samostatným programom v obciach a mestách Oravy (účinkovanie na sv. omši, príp. koncert v kostole po sv. omši).

G. Výber účinkujúcich

Výber cirkevných speváckych zborov uskutoční výberová komisia, menovaná NOC v Bratislave na základe zaslaného zvukového záznamu na MG kazete - 3 skladby a capella - do 30. 3. 1999. Audiozáznam zbory zašlú na adresu: Národné osvetové centrum, nám. SNP 12, p. Blaho, 812 34 Bratislava, tel. 07/3814110. Zásielku musí sprevádzať sprievodná prihláška obsahujúca názov, adresu zboru (aj telef. spojenie) s udaním počtu jeho členov a vyjadrenie súhlasu s podmienkami účasti. Do 10. apríla 1999 budú vedúci zborov písomne oboznámení s výsledkami výberu. V tom istom termíne im budú doručené aj bližšie informácie o podujatí a prihláška na ubytovanie.

H. Finančné zabezpečenie

Usporiadatelia hradia a zabezpečujú účinkujúcim zborom stravu. Vybrané zbory si hradia a zabezpečujú dopravu, hradia ubytovanie. Ubytovanie zabezpečia usporiadatelia. Podmienkou účasti na NHS je zaplatenie poplatku 30,- Sk za každého člena, ktorý zaplatia vybrané zbory až po oznámení výsledkov výberu.

I. Hodnotenie

Jednotlivé súťažné vystúpenia bude hodnotiť odborná komisia, menovaná usporiadateľmi. Odborná komisia vyhlási poradie 1.-3. miesta. Prvé súťažné zbory budú odmenené vecnými alebo finančnými cenami. Všetky zúčastnené zbory obdržia pamätný list a upomínkové predmety.

J. Orientačný časový harmonogram

Sobota 29. mája 1999

10.00	Príchod a akustická skúška
13.00 - 15.00	Súťaž cirkevných speváckych zborov
18.00 - 19.00	Svätá omša za spevákov
19.00	Recepcia pre všetky zbory, zhodnotenie súťažných vystúpení

Nedeľa 30. mája 1999

dopoludnia	Účasť zborov na svätej omši a koncerty po okolitých obciach
13.30	Slávnostné vyhlásenie výsledkov súťaže, galakonzert - vystúpia všetky súťažné a tiež hosťujúce zbory. Vzhľadom k vzdialenostiam a hodnotnému výkonu na súťaži zbory môžu pricestovať a ubytovať sa už v piatok na vlastné náklady.

K. Kontaktná adresa

Mestský kultúrny podnik v Námestove, ul. Štefánikova 208, PSČ 029 01, tel./fax 0846/522247, p. Mušáková, riaditeľka, alebo p. Milan Kolena, umelecký riaditeľ festivalu, mobil: 0905 657 131.

Errata

Z výrobo-technických dôvodov sa stalo, že jazyková korektúra v poslednom čísle 4/98 nebola dôsledná. Redakcia sa týmto čitateľom časopisu ospravedľňuje.

Kde kúpite ADORAMUS TE?

Vážení čitatelia, ak máte záujem o časopis ADORAMUS TE, kúpite ho vo všetkých predajniach Spolku sv. Vojtecha na Slovensku, v predajniach vydavateľstva Dobrá kniha a Lúč v Bratislave a v predajni hudobnín Music forum v Bratislave. Objednať sa dá na adrese distribúcie Katolíckych novín (uvádzame v tiráži).

**Uzávierka
ďalšieho čísla
ADORAMUS TE
20. apríla**

Trnava – Dóm sv. Mikuláša

Snímka: Ilja Michalič

Organ – Rieger Otto – Budapešť 1912

Organová skriňa – Valentin Arnold cca 1800

Okolo roku 1800 postavil V. Arnold v Dóme sv. Mikuláša v Trnave svoj najväčší organ. Nástroj mal 2 manuále a 26 registrov. Dispozícia sa nezachovala. V roku 1912 postavila organárska firma Rieger Otto - Budapešť do pôvodnej organovej skrine 3-manuálový pneumatický nástroj - Opus 1894.

STANISLAV ŠURIN

„Zo svojich
komnát zvlažuješ
vrchy, plodmi svojich
diel sýtiš zem.“
(Ž 104)